

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrlometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Bakalářská práce

2020

Veronika Švancárová

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyriľometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Mezinárodní sociální a humanitární práce

Veronika Švancárová

Využití ekonomické hodnoty dobrovolnictví v českých
neziskových organizacích
Bakalářská práce

Vedoucí práce: Ing. Ester Danihelková

2020

*„Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a že jsem všechny použité
informační zdroje uvedla v seznamu literatury.“*

V Šumperku dne:

Podpis:.....

Veronika Švancárová

Ráda bych poděkovala vedoucí bakalářské práce Ing. Ester Danihelkové za cenné rady a věcné připomínky v průběhu práce. Děkuji všem respondentům, kteří souhlasili s poskytnutím rozhovoru pro výzkumnou část této práce. A to i těm, kteří za neočekávaných a krizových okolností nakonec nemohli věnovat svůj čas.

Obsah

1 Úvod	8
2 Dobrovolnictví.....	10
2.1 Základní vymezení dobrovolnictví.....	10
2.2 Formy dobrovolnictví.....	11
2.3 Legislativní podmínky pro dobrovolnictví v ČR.....	12
3 Ekonomická hodnota dobrovolnické práce	17
3.1 Oceňování dobrovolnické práce	17
3.2 Přínosy měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví.....	19
3.3 Současné přístupy k měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví.....	21
3.3.1 Jednotlivé metody měření ekonomické hodnoty dobrovolnické práce	22
3.3.2 Náhradní mzda	26
3.3.3 Aplikace Dobrometr	29
4 Metodologie výzkumu.....	33
4.1 Výzkumný problém, cíl výzkumu a výzkumná otázka	33
4.2 Metoda získávání kvalitativních dat	35
4.3 Popis výzkumného vzorku	35
4.4 Technika sběru a zpracování kvalitativních dat	36
5 Interpretace dat	39
5.1 Tematický okruh č. 1: Jak respondenti vnímají roli dobrovolníků v sociálních službách?	39
5.2 Tematický okruh č. 2: Jakou hodnotu přinášejí dobrovolníci do sociálních služeb?	40
5.3 Tematický okruh č.3: Co si respondenti představují pod ekonomickou hodnotu dobrovolnictví?.....	41
5.4 Tematický okruh č. 4: Jak v současnosti pracovníci v sociálních službách pracují s ekonomickou hodnotou dobrovolnictví?	42
5.5 Tematický okruh č. 5: Jaká témata respondenti nejčastěji spojují s implementací měření ekonomické hodnoty do neziskových organizací?	43
5.6 Tematický okruh č.6: Jaké využití měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví si respondenti představí?	47

5.7 Tematický okruh č.6: Jaké současné trendy v měření ekonomické hodnoty respondenti znají?	48
6 Shrnutí a limity výzkumné části.....	50
Závěr	52
Použitá literatura	54
Seznam obrázků.....	59
Seznam grafů	61
Seznam tabulek.....	63

1 Úvod

V rámci bakalářské práce se budu věnovat tématu využití ekonomické hodnoty dobrovolnictví v českých neziskových organizacích z pohledu pracovníků sociálních služeb. Cílem této práce je *popsat současné trendy a možnosti využití výsledků měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví a na základě výzkumného šetření s prvky kvalitativního výzkumu zjistit, jak vybraní pracovníci v sociálních službách vnímají ekonomickou hodnotu dobrovolnické práce a její využití.*

Přestože dobrovolnictví ve světě existuje už od samého začátku historie lidstva každý z nás se v životě stává někdy dobrovolníkem, byť třeba jen neformálním. Není v současné době dobrovolnická činnost považována za prestižní a velmi často její význam bývá opomíjen. Dobrovolnictví má také velký význam v sociálních službách a neziskových organizacích, kde dobrovolníci často tvoří velkou část pracovní síly, která je však často širokou veřejností opomíjena. V současné době je tendence profesionalizovat a správně řídit dobrovolnické aktivity ve všech sférách, kde dobrovolníci působí. A tak efektivněji dobrovolnickou práci vykonávat.

Samotné dobrovolnictví je ve společnosti pevně ukotveno, přesto s ním stále vystává spousta nových otázek. Jedna z často zmiňovaných je: Jakou ekonomickou hodnotu dobrovolnictví přináší. Dobrovolnictví v současné době pomáhá nejen státu reagovat na stále se zvyšující počet sociálních problémů, které by ze svých zdrojů nebyl schopen řešit. Ekonomickou hodnotu dobrovolnictví lze jednoduše chápat jako přepočtení času dobrovolnické práce na peníze. Avšak odborníci mají hned několik přístupů, jak ekonomickou hodnotu dobrovolnictví vypočítat a pro jaké účely. Této problematice je věnována jedna z teoretické části bakalářské práce.

Ekonomická hodnota dobrovolnictví je zkoumána již několik let. V České republice můžeme například vidět statistická data v rámci Satelitních účtů neziskových institucí, několik závěrečných prací napsaných na toto téma. Ale také můžeme vidět několik výzkumů věnujících se tomuto tématu například můžeme uvést výzkum ADRY zaměřený na dobrovolnictví při mimořádných událostech. V současné době největší projekt na téma ekonomická hodnota dobrovolnické práce nese název Česko s dobrovolnictvím počítá a je realizován organizací Hestia a Vysokou školou polytechnickou Jihlava.

Jedním z velkých témat ohledně ekonomické hodnoty dobrovolnictví je, jakým způsobem by se tento ekonomický ukazatel mohl v praxi využít. Odborníci vidí využití

ekonomické hodnoty v mnoha směrech, které by mohli jednak zviditelnit dobrovolnickou práci, tak celkově napomoci fungování práce s dobrovolníky. Využití metod vyčíslování ekonomické hodnoty dobrovolnické práce je další částí bakalářské práce.

Výzkumná část bakalářské práce byla provedena pomocí polostrukturovaných rozhovorů se čtyřmi respondenty a měla za cíl zjistit: *jak vybraní pracovníci v sociálních službách vnímají ekonomickou hodnotu dobrovolnické práce a její využití*. Postoj k problematice ekonomické hodnoty dobrovolnictví a možnosti využití ekonomické hodnoty dobrovolnictví ze strany pracovníků v sociálních službách vnímám jako důležitou část pro implementaci vyčíslování ekonomické hodnoty dobrovolnictví v neziskových organizacích a sociálních službách.

2 Dobrovolnictví

Dobrovolnictví se v posledních desítkách let stává celosvětovým fenoménem, s jeho růstem se objevuje hned několik otázek ohledně jeho přínosu a hodnotě. V této práci se budu zaměřovat na to, jakou má dobrovolnictví ekonomickou hodnotu, jak lze ekonomickou hodnotu nejefektivněji měřit dle současných trendů a proč je dobré pro neziskové organizace se ekonomickou hodnotou dobrovolnictví zabývat.

2.1 Základní vymezení dobrovolnictví

Mezi společenskými vědci přetrvává rozpor ve znění definice dobrovolnictví. Jako hlavní problém při definování pojmu dobrovolnictví vnímá Hladká (2008, s.21) ve vytyčení hranice, která odděluje, co dobrovolnictví ještě je a kdy už se například jedná pouze o výpomoc.

O problému spojeném se zněním definice dobrovolnictví píšou i Frič a Vávra (2012, s. 27), kteří vidí hlavní spor ve vnímání formálnosti dobrovolnictví a nastavením vnímání toho, jakou má dobrovolnictví formu. Uvádějí dvě definice, které se liší ve vymezení rozsahu dobrovolnictví. Pro zkoumání dobrovolnické činnosti doporučují kombinaci obou přístupů.

Jako první uvádějí definici z manuálu Mezinárodní organizace OSN (ILO), která definuje dobrovolnickou práci jako: “Neplacenou, nepovinnou práci, což je čas, který jednotlivci bez nároku na plat věnují aktivitám vykonávaným pro lidi mimo jejich vlastní domácnost a to buď prostřednictvím organizace anebo přímo.“. (ILO, 2011, s.13)

Dále navrhuji i definici Evropské komise, která se zaměřuje na dobrovolnictví v členských státech EU a vnímá dobrovolnictví jako: “Jakoukoliv formální či neformální aktivitu, která je záležitostí individuálního výběru, a je vykonávána bez myšlenky na odměnu ve prospěch jiných.“. (GHK 2010, s. 49)

2.2 Formy dobrovolnictví

Formální, neformální dobrovolnictví a občanskou participaci můžeme označit jako tři formy dobrovolnictví, které nacházíme v odborné literatuře (Tošner a kol. 2014, s.22). Tato část práce bude věnována vysvětlení, jak lze jednotlivé formy dobrovolnictví charakterizovat.

Občanská participace

Tuto formu dobrovolnictví můžeme chápat jako činnost obyvatelstva ve veřejném a občanském životě. Činnosti komunity většinou směřují k aktivnímu zapojení do obce či regionu. Občanská participace na rozdíl od formálního a neformálního dobrovolnictví není vždy uznávaná jako forma dobrovolnictví a to z důvodu, že bývá spojována s politickou činností. Můžeme si například představit člověka s transparentem uprostřed demonstrace a položit si otázku: Měl by tento člověk být považován za dobrovolníka (Tošner a kol., 2014, s.22)?

Neformální dobrovolnictví

Další forma dobrovolnictví, která bývá často uváděna jako tzv. sousedská výpomoc. Jedná se o neoficiální bezplatnou pomoc, která je vykonávána ve volném čase pracovníka. Neformální dobrovolnictví není možné změřit, protože je neorganizované. Z tohoto důvodu se většinou nestává součástí výzkumů, ale i přesto je nedílnou součástí celkového pohledu na dobrovolnictví.(Trutnovská 2016, s 69).

Formální dobrovolnictví

Do formálního dobrovolnictví spadá dobrovolnictví, které je vykonáváno pod dobrovolnickými centry, u nestátních neziskových organizacích nebo u poskytovatelů sociálních služeb a je upraveno legislativou. (Trutnovská 2016, s 69)

Jaký je vztah mezi formálním a neformálním dobrovolnictvím a emocionální prací (výpomoc přátelům a příbuzným) popisuje Wilson ve své přehledové práci, kde o péči čili o emocionální práci píše, jako o činnosti vykonávané kvůli závazku a povinnosti, které dobrovolnictví ve většině případů postrádá. Vidí však za důležité rozlišit od sebe také

formální a neformální dobrovolnictví, ale to takovým způsobem, že se nepopře důležitost neformálního dobrovolnictví (Music, Wilson, 2000, s. 216).

Také Frič a Pospíšilová a kol. (2010, s.12) tvrdí, že i přestože je neformální dobrovolnictví hůře uchopitelné, je základním kamenem pro výkon formálního dobrovolnictví. Kdybychom zapomněli na neformální dobrovolníky, znamenalo by to, že opomíjíme dobrovolnickou práci méně vzdělaných lidí, kteří především vykonávají neformální dobrovolnictví.

V rámci empirického šetření, které bylo realizováno Fričem a Pospíšilovou (2010, s. 59-60) a zaměřovalo se na zjištění stavu dobrovolnictví v České republice vyplynulo, že 30 % občanů České republiky se věnuje organizovanému dobrovolnictví. Dále zjistili, že se neformálnímu dobrovolnictví věnuje 38 % občanů České republiky. Přičemž 72 % neformálního dobrovolnictví spočívá v sousedské výpomoci.

2.3 Legislativní podmínky pro dobrovolnictví v ČR

Po roce 2001, který byl vyhlášen jako Mezinárodní rok dobrovolníků, odborníci mají potřebu zefektivnit, profesionalizovat a více organizovat formální dobrovolnictví.

České republice je v současné době formální dobrovolnictví upraveno pomocí občanského zákoníku a zákonem o dobrovolnické službě. Od roku 2001 byl započat legislativní proces, který měl za úkol vymezit dobrovolnickou službu, která navazuje na Evropskou dobrovolnou službu (Tošner 2014, s.23). V platnost vešel zákon o dobrovolnické službě, který dobrovolnickou činností myslí pomoc klientům sociálních služeb, pomoc při přírodních, humanitárních a ekologických katastrofách a pomoc při uskutečňování rozvojových programů mezinárodních organizací (Zákon č. 198/2002 Sb., § 2).

Česká legislativa formální dobrovolnictví označuje pojmem dobrovolnická služba a upravuje jí zákonem č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě. Tímto zákonem není upravena veškerá dobrovolnická činnost na území České republiky, ale nastavuje zákonné podmínky organizování dobrovolnické služby, při jejichž splnění je stát zavázán k její podpoře. V zákoně jsou například definovány pojmy: dobrovolnická služba, dobrovolník, vysílající a přijímací organizace, akreditace apod. Dobrovolnickou činností v tomto zákoně je považována (Zákon č. 198/2002 Sb, §2):

a) „pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase

b) pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro osoby uvedené v písmenu a), nebo

c) pomoc při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací

(2) Za dobrovolnickou službu uvedenou v odstavci 1 se nepovažuje činnost týkající se uspokojování osobních zájmů, anebo je-li vykonávána v rámci podnikatelské nebo jiné výdělečné činnosti anebo v pracovněprávním vztahu, služebním poměru nebo členském poměru“

V případě neformálního dobrovolnictví postačí uzavření ústní občanskoprávní dohody o dobrovolné výpomoci, která je platná, pokud vyhovuje oběma stranám dohody. „Jinými slovy jde o občanskou výpomoc. I nový občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb. (NOZ), který od 1. 1. 2014 zasáhl do našeho života, s takovou ústní smluvní formou počítá.“ Tošner (2014, s .6)

Akreditace

Ministerstvo vnitra poskytuje možnost akreditace dobrovolnických programů. Akreditace není povinná, organizace mají možnost realizovat dobrovolnické programy i v neakreditovaném režimu. Akreditovaným programům vzniká nárok na žádost o dotace na dobrovolnictví u ministerstva vnitra. Jedna organizace může mít více akreditovaných programů podle zaměření. Pro možnost akreditace je nutné splnit podmínky, které stanovuje zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě. (Trutnovská 2016 s. 70)

Akreditace uděluje Ministerstvo vnitra na období čtyř let. Před vydáním platné novely o zákona o dobrovolnické službě, která nabyla účinnosti dne 5. června 2014, byla akreditace udělována na tři roky (Ministerstvo vnitra, Seznam akreditovaných programů, 2020 [online]).

Ministerstvo vnitra udělilo první akreditace v roce 2003. Do roku 2009 bylo schváleno celkem 336 akreditací pro dobrovolnické programy, jejichž působnost je v České republice tak za hranicemi. Zhruba 10000 dobrovolníků projde ročně akreditovanými organizacemi (Ministerstvo vnitra, Vývoj legislativní úpravy dobrovolnictví v zahraničí a v České republice, 2008 [online]).

Akreditace dobrovolnických programů přináší výhody jak pro přijímací organizace, tak pro samotné dobrovolníky. Na stránkách Ministerstva vnitra (Akreditace, 2016 [online]) můžeme najít výčet těchto přínosů pro organizace, které se rozhodnou pro akreditovaný dobrovolnický program:

- Již zmiňovanou výhodou pro organizace je možnost žádat Ministerstvo vnitra o státní dotaci a to na: pojištění dobrovolníků, náklady spojené s evidencí dobrovolníků a přípravu a výkon dobrovolnické služby.
- Další přínosem pro organizace s akreditovaným dobrovolnickým programem je možnost uplatnění hodnoty činnosti dobrovolníků v rámci akreditovaných programů při dofinancování na nákladech projektů u vybraných ústředních orgánů.
- Pro akreditované organizace je lehčí vytvořit podmínky pro dobrovolnickou činnost nezaměstnaných evidovaných u úřadu práce.
- Akreditace se stává určitou známkou kvality, což může být atraktivnější pro příchozí dobrovolníky.

Ministerstvo vnitra (Akreditace, 2016 [online]) také předkládá několik příkladů výhod pro dobrovolníky, pokud vykonávají dobrovolnickou činnost v rámci akreditovaných programů:

- Dobrovolnictví v akreditované organizaci přináší dobrovolníkovi zaručenou ochranu proti škodám na zdraví a na majetku.
- Pokud dobrovolník vykonává dobrovolnickou činnost více než 20 hodin v kalendářním týdnu, může mu být státem hrazené zdravotní pojištění po dobu výkonu služby a také mu může organizace hradit důchodové pojištění stanové z minimálního základu.
- Organizace by měla dobrovolníkovi poskytnout kvalitní přípravu pro výkon dobrovolnické činnosti.
- Dobrovolník má nárok na obdržení pracovních prostředků a ochranných pomůcek.
- Dobrovolník může požádat o náhradu cestovních výdajů, ubytování a stravy.

Od roku 2007 dobrovolníci začínají působit v sociálních službách vedle profesionálních pracovníků podle zákona č.: 108/2006 Sb., ze dne 14. března 2006, o sociálních službách. V současné době máme dvě formy zapojení dobrovolníků do sociálních služeb: Frič, Pospíšilová a kol. (2008, s.246-247)

První formou je možnost působení dobrovolníka podle zákona o sociálních službách, kam byl vložen tento odstavec (2):

„§ 115:

Okruh pracovníků

(1) V sociálních službách vykonávají odbornou činnost

- a) sociální pracovníci za podmínek stanovených v § 109 a 110,
- b) pracovníci v sociálních službách,
- c) zdravotničtí pracovníci,
- d) pedagogičtí pracovníci,
- e) další odborní pracovníci, kteří přímo poskytují sociální služby.

(2) Při poskytování sociálních služeb působí rovněž dobrovolníci za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem.“ (Zákon č.: 108., § 115)

Tímto zvláštním právním předpisem se rozumí Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů. (Frič a Pospíšilová, 2010, s. 246)

Druhá více využívaná možnost pro dobrovolníky v neakreditovaných programech, která nastává často v případě, že počet dobrovolníků je velmi malý a organizace necítí potřebu pro akreditaci postupují sociální služby podle standardu kvality č. 9 (dle přílohy č. 2 prováděcí vyhlášky MPSV č. 505/2006 Sb. k zákonu o sociálních službách), ve kterém se uvádí:

„9. Personální a organizační zajištění sociální služby ...

d) Poskytovatel, pro kterého vykonávají činnost fyzické osoby, které nejsou s poskytovatelem v pracovně právním vztahu, má písemně zpracována vnitřní pravidla pro působení těchto osob při poskytování sociální služby; podle těchto pravidel poskytovatel postupuje.“

S tímto postupem souhlasí i MPSV, které uvádí:

„... Dobrovolník, který není pracovníkem ve smyslu pracovně právních předpisů, se při výkonu své činnosti řídí občanským zákoníkem a to jak v případě, kdy přichází do sociálních služeb v akreditovaném režimu dle zákona č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě, tak i v případě, kdy je dobrovolnictví organizováno mimo působnost zákona o dobrovolnické službě.... Dobrovolníci nevykonávají činnosti v pracovně právním režimu, nejsou tedy profesionálními odbornými pracovníky v sociálních službách dle § 115 a § 116 zákona č. 108/2006 Sb. V sociálních službách by dobrovolníci měli uzavřít smlouvu o výkonu dobrovolnické služby dle § 5, odst. 1, 2, 3, zákona o dobrovolnické službě a působit dle pravidel, které poskytovatel definuje podle Standardu kvality sociálních služeb č. 9, kritéria uvedeného pod písm. d, přílohy č.2, prováděcí vyhlášky MPSV č. 505/2006 Sb. k zákonu č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.“

(dle Informace Ministerstva práce a sociálních věcí o posuzování profesionálních pracovníků vykonávající odbornou činnost dle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách ve vztahu k výkonu dobrovolnické služby dle zákona č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě a dobrovolnictví)

3 Ekonomická hodnota dobrovolnické práce

Koncept ekonomické hodnoty dobrovolnictví stále častěji ovlivňuje jednotlivé ekonomické subjekty, z teoretického ukazatele se tak stává ekonomický nástroj.

Dostál také tvrdí, že ekonomickou hodnotou dobrovolnictví se ekonomové zabývají již desítky let a čím dál tím častěji se s ní můžeme potkat i v českém prostředí (Dostál 2016, s.1) Z tohoto důvodu je i tato práce zaměřena na téma ekonomické hodnoty dobrovolnictví. Abychom se však mohli touto problematikou zabývat, je důležité si definovat pojem ekonomická hodnota dobrovolnictví.

Tato bakalářská práce se bude opírat o definici ekonomické hodnoty podle Dostála který tvrdí, že: „Ekonomickou hodnotou dobrovolnictví je myšlen koncept, který přiřazuje dobrovolnictví určitou finanční hodnotu, v literatuře bývá označován někdy také jako peněžní nebo dolarová hodnota dobrovolnictví. V případě vstupu hodnoty dobrovolnictví do nákladů v rámci povinného kofinancování projektů se používá také označení jako hodnota dobrovolnictví, ačkoli se v žádném případě nejedná o vyjádření celkové (komplexní) hodnoty, kterou dobrovolnictví má“ (Dostál, 2016, s. 21)

Manuál pro měření ekonomické hodnoty dobrovolnické práce od organizace ILO (2011, s. 4) popisuje ekonomickou hodnotu dobrovolnické práce jako vyčíslitelnou a významnou ekonomickou hodnotu, která je ekonomicky velmi důležitá především pro neziskové organizace. Se vznikem mnoha nových mezinárodních organizací je cítit i nárůst vlivu dobrovolnické práce v manuálu, například uvádějí výrok Mezinárodního Červeného Kříže a Červeného Půlměsíce ve znění: „Dobrovolníci jsou srdcem pro efektivní humanitární pomoc pro milióny zranitelných lidí.“ (ILO, 2011, s.4-6)

3.1 Oceňování dobrovolnické práce

„I přesto, že je veškerá činnost vykonávána v dobrovolnickově volném čase a bez přímého peněžitého nároku, jedná se o určitý druh práce, která produkuje počitatelné i nepočitatelné přínosy.“ (Šmídová 2019, s.754)

Měření, zaznamenávání a oceňování dobrovolnické práce je stále ve většině zemí velmi nesystematické, popřípadě je úplně přehlíženo. Je zjevné, že nedostatek systematických informací o přínosu dobrovolnictví může odrazovat i samotné dobrovolníky od výkonu dobrovolnické práce. (Salamon, Sokolowski a Haddock 2011, s. 236)

V České republice je sledováním výkonnosti neziskového sektoru pověřen Český statistický úřad (ČSÚ). Proto i vyjádření hodnoty dobrovolné práce je pro jejich potřeby nezbytné. ČSÚ od roku 2004 vyhotovuje tzv. satelitní účet neziskových organizací, v rámci něhož dochází k vyčíslení hodnoty dobrovolné práce na území České republiky (Novák 2008, s. 48).

Do roku 2012 byla v rámci satelitního účtu využívána metoda založená na ocenění pomocí mediánu stanoveného podle výsledků z Informačního systému o průměrném výdělků (ISPV), které provádí pracoviště statistické služby Ministerstva práce a sociálních věcí podle zákona č.43/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech. V roce 2007 byl sestaven první Satelitní účet neziskových organizací za rok 2005, který obsahoval i údaje o dobrovolnické práci. Po roce 2012 se metoda ocenění dobrovolnické práce přizpůsobila trendům a po odborné diskuzi se využívá metoda ocenění pomocí mediánové hodnoty mezd (Databáze satelitního účtu Struktura Satelitního účtu neziskových institucí, 2017 [online])

V rámci satelitního účtu nelze vyčísřit přesný počet dobrovolníků, kteří vykonávali dobrovolnickou práci za určitý rok. To je z důvodu, že jeden dobrovolník může vykonávat dobrovolnickou práci ve více organizacích. Proto například počet dobrovolníků za rok 2017 v tabulce č. 1 níže je počítán jako počet fyzických osob na základě počtu odpracovaných hodin dobrovolníky (Popis Satelitního účtu neziskových institucí, 2017 [online])

Tabulka č.1: Počet formálních dobrovolníků za rok 2017

SA000109 Agregace neziskového sektoru: pracovníci za rok 2017

osoby; mil. Kč; hodiny

Kód	Název	Neziskový sektor celkem	NI v S.11+S.12 - nefinanční podniky a finanční instituce	NI v S.13 - vládní instituce	S.15 - neziskové instituce sloužící domácnostem
ZP	Počet přepočtených zaměstnanců (FTE)	105292	2144	48665	54483
D.1	Náhrady zaměstnancům	:	:	:	:
DP	Počet dobrovolných pracovníků	26964	61	:	26904
DP-Hod	Počet hodin odpracovaných dobrovolníky	47189409	106628	2319	47080462

© Český statistický úřad, 18/02/2020 15:00:00

(Zdroj: ČSÚ, Satelitní účet neziskových organizací, [on-line]).

Z tabulky můžeme vyčíst, že za rok 2017 dobrovolníci odpracovali přes 47, 2 mil hodin, přičemž počet dobrovolníků je přepočítán na 26904 osob.

Na stránkách satelitního účtu neziskových organizací je uvedeno, že: „Počet odpracovaných hodin dobrovolníky vzrostl meziročně o 2,3 % na 47,2 mil. Hodnota dobrovolnické práce činí 7,1 mld. Kč, což meziročně představuje nárůst o 10 %.“ (Český statistický úřad, Struktura Satelitního účtu neziskových institucí [online])

3.2 Přínosy měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví

Co pro neziskové organizace znamená ekonomická hodnota dobrovolníků? Jaké přínosy měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví může mít? K čemu tato hodnoty může sloužit?

Tyto otázky si v dnešní době kladou autoři publikací i organizace, které se zabývají měřením ekonomické hodnoty dobrovolnictví.

Základní myšlenkou měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví je uvědomit si, že čas dobrovolníků je skutečný dar, který je stejně cenný jako peníze. Pro mnoho lidí je čas jediný zdroj, který mohou nabídnout. Snahou měřit ekonomickou hodnotu dobrovolnictví děláme dobrovolnictví více viditelné (Ironmonger 2008, s.3)

Při zvažování ekonomické hodnoty dobrovolnictví bychom měli také myslet na to, že díky rozmanitosti dopadů dobrovolnictví je ekonomická hodnota jen jedna z možností, jak hodnotu dobrovolnictví vyčíslit. Na druhou stranu, když se podíváme na současnou společnost, vidíme, že je z velké části postavena na ekonomických ukazatelích. To znamená, že měřením ekonomické hodnoty dobrovolnictví je možné získat klíč k většímu zájmu o dobrovolnictví ve společnosti (Salamon, Sokolowski a Haddock 2011, s. 220).

Měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví ztěžuje nedostatečná a neucelená metodologie, rozlišnost definice dobrovolnictví a celkový nedostatek dat o dobrovolnictví. Tyto nedostatky v měření ekonomické hodnoty podle Salamon, Sokolowski a Haddock (2011, s. 219) způsobují například snižování viditelnosti dobrovolnické práce, složitější dobrovolnický management, špatné nakládání s lidskými zdroji, špatné ocenění dobrovolníků a podceňování dopadů dobrovolnictví. Je známo, že to co není jasně na očích, zmizí z mysli. Přesně tak to funguje i s dobrovolnictvím. V minulosti dobrovolnická hodnota nebyla známa. Nedostatek pevných dat o dobrovolnictví způsobil, že je v dnešní době dobrovolnictví například pro politiky nezajímavým tématem. Salamon, Sokolowski a Haddock tvrdí, že když neznáme přesné

počty dobrovolníků, nejsme schopni efektivně plánovat a využívat jejich potenciálu. Nedostatek informací o tom, kolik hodin přesně dobrovolníci odpracují, znemožňuje například i jejich oceňování. Nedostatek důkazů o přínosu dobrovolnictví odrazuje současné i potenciální dobrovolníky k vykonávání dobrovolnické činnosti.

V manuálu k měření dobrovolnické práce, který vznikl pod záštitou Mezinárodní organizace práce (ILO) a pracovala na něm celá řada expertů, například dříve zmiňovaný Salamon, vyzývají k měření ekonomické hodnoty dobrovolné práce na základě těchto sedmi pilířů (International Labour Organization, 2011, s. 3-8).

- 1) Dobrovolnická práce je významnou ekonomickou hodnotou. Dobrovolnictví ve skutečnosti tvoří mnohem více pracovní síly, než je známo.
- 2) Čím dál více mezinárodních organizací uznává přínos ekonomické hodnoty dobrovolnické práce. (EU, OSN a jejich orgány, Mezinárodní Federace Červeného kříže a Červeného půlměsíce a další).
- 3) Hodnota dobrovolnické práce je důležitým ukazatelem pro statistickou obec.
- 4) Málo veřejných dat o rozsahu dobrovolnictví znesnadňuje tvorbu veřejných politik.
- 5) Současné systémy na sběr dat nejsou vhodné pro zachycování dobrovolnické práce a nejsou schopny tyto data efektivně zpracovat.
- 6) Pro efektivní management dobrovolnictví je zapotřebí mít podrobnější data (např. o věkovém rozložení dobrovolníků, o činnostech dobrovolníků).
- 7) Nepřesné a neúplné měření hodnoty dobrovolnické práce nemotivuje obyvatele k vykonávání dobrovolnické práce. Zkvalitněním metod měření dobrovolnické práce by bylo možné dosáhnout většího počtu dobrovolníků.

Dostál (2014, s.17) vidí pět možných způsobů využití výsledků měření ekonomické hodnoty dobrovolnické práce:

- „Zahrnutí do satelitních účtů neziskových institucí vytvářených statistickými úřady.
- Vstup do povinného kofinancování při žádosti o grant či dotaci.
- Zahrnutí hodnoty dobrovolnické práce do účetnictví.
- Použití při analýzách nákladové efektivity (VIVA) a společenských dopadů (SROI).

- Ekonomická hodnota dobrovolnictví jako součást motivačního programu.“

3.3 Současné přístupy k měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví

Tato část práce bude zaměřena na popis současných metod a přístupů k měření ekonomické hodnoty. Cílem této kapitoly je popsat současné trendy měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví, což je i část cíle této práce.

Po dobu, kdy je ekonomická hodnota dobrovolnictví zkoumána, vzniklo mnoho metod, které mohou někdy působit velmi odlišně a je obtížné se v nich zorientovat. Každé dobrovolnictví má trochu jiné parametry, to je důvodem, že vznikl tak velký počet metod, které jsou založeny na různých přístupech. Odlišnost dobrovolnické práce také znamená, že nelze přesně říct, která z metod je ta nejpřesnější a nejefektivnější (Šmídová 2019, s. 755).

Jako reakci na velké a komplikované množství přístupů k měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví vypracovali Salamon, Sokolowski a Haddock přehled možných typů výzkumů, který můžete vidět v tabulce níže (Dostál 2014, s. 17):

Tabulka č.2: Typy výzkumů ekonomické hodnoty dobrovolnické práce

Strategie hodnocení	Zaměření měření	Metoda hodnocení	
		Zjištění	Deklarování
Náklady náhrady	Vstupy	Mzda potřebná pro placeného pracovníka namísto dobrovolníka	Odhad vedoucího dobrovolníků
Náklady obětované příležitosti	Vstupy	Ušlá mzda dobrovolníka	Odhad dobrovolníka
Společenské přínosy	Výstupy	Náklady na tržní zajištění přínosů z dobrovolnictví	Odhad příjemce aktivit

(Zdroj: Dostál (2014, s. 17) podle Salamon, Sokolowski a Haddock)

Podle příručky vydané International Labour Organization existují dva hlavní přístupy k měření ekonomické hodnoty. První přístup je založený na **příležitostech a nákladech**. To v praxi znamená přidělení odpracovaným dobrovolnickým hodinám průměrnou mzdu, která by odpovídala výdělku dobrovolníka za stejnou dobu v běžném zaměstnání. Druhý přístup pracuje s tzv. **náhradními náklady**. Tento přístup si můžeme představit jako přidělení odpracovaným hodinám dobrovolníky takovou cenu, kterou bychom v normální případě zaplatili za vykonanou práci. (ILO, 2011, s.36). V tabulce výše můžeme vidět, že tým Salmon, Sokolowski a Haddock (2011, s.225) přidávají ještě přístup založený na měření **společenských přínosů**.

Tvrdí pak, že pokud první a druhý přístup přemýšlí nad tím, kolik by nás stála náhrada dobrovolníků, nebo kolik by si dobrovolník mohl vydělat za dobu odpracovaných dobrovolnických hodin, měří tak peněžní hodnotu dobrovolnictví Salmon, Sokolowski a Haddock (2011, s. 226).

Sedláček (2015, s. 7) uvádí tři různé způsoby ocenění dobrovolnické práce. Měření společenského dopadu popisuje třemi slovy. Je podle něj nákladné, obtížné ale za to nejpřesnější. Oceněním vykonané práce na základě cen v místě a čase obvyklé popisuje jako účetně správné, diskriminující slabé lokality, nebo spíše diskriminující dobrovolníky v nich pracující. Dále píše o metodě založené na základě odpracovaných hodin, kdy je velmi důležité zvolit správnou náhradní mzdu. Pro tento způsob doporučuje metodiku ILO.

3.3.1 Jednotlivé metody měření ekonomické hodnoty dobrovolnické práce

Dostál (2014, s. 23) podle Goulbourne a Embuldeniya popisuje, že ekonomickou hodnotu dobrovolnické práce můžeme měřit podle tří oblastí: „**měření produktivity**

lidských zdrojů (angl. human resource productivity measures), **měření efektivnosti dobrovolnických programů** (angl. volunteer program efficiency measures), **měření podpory komunity** (angl. community support measures)“. Dostál (2016, s.23) V těchto oblastech pak rozlišuje osm hlavních metod měření ekonomické hodnoty dobrovolnické práce. Všechny tyto metody jsou založeny na principu nákladů náhrady mzdy.

Měření produktivity lidských zdrojů

Goulbourne a Embuldeniya (2002, s.4-20) popisují čtyři metody měření lidských zdrojů. První metodou je **odhad hodnoty dobrovolnické práce** (angl. Estimate of the Value of Volunteer Activity - **EVVA**). Tato metoda je výchozí pro ostatní metody a je nejčastěji používána v satelitních účtech. Dostál (2016, s 24) tvrdí: „Jedná se o přístup, který bude s největší pravděpodobností zakotven v novém českém zákonu o dobrovolnictví a jeho legislativní ukotvení zvažuje i Evropská komise.“. Vzorec vypadá takto Dostál (2014, s 24):

$$EVVA = w * h$$

kde:

EVVA odhad hodnoty dobrovolnické práce

w náhradní hodinová mzda

t počet dobrovolnických hodin

Zásadní pro tuto metodu je volba náhradní mzdy. Možnosti náhradní mzdy budou popsány v další části práce.

Další využívaná metoda je založená na skutečné přidané hodnotě dobrovolníka (angl. True Value Added to Personnel – TVAP). **TVAP** je velmi podobná předchozí metodě, liší se pouze v tom, že zahrnuje nemzdově požitky (zdravotní a sociální pojištění, dovolenou apod.). Počítá se podle tohoto vzorce. Při měření ekonomické hodnoty můžeme také použít metody vycházející z počtu plných úvazků (Full Time Equivalent – FYJE). **FYJE** si můžeme představit pod tímto vzorcem:

Obrázek č.1: Vzorec pro metodu FYJE

You can also write this as a formula:

$$\text{FYJE} = \frac{(4,662 \text{ hours} + 40 \text{ hours per week})}{48 \text{ weeks}}$$
$$= 2.4 \text{ full-time year-round jobs}$$

(Zdroj: Goulbourne a Embuldeniya 2002, s. 18)

Někdy je vhodné při vyčíslování úvazků přemýšlet nad vyčíslením úvazků spíše za jeden měsíc a to například při krátkodobých typech dobrovolnictví. Další metodu, kterou Dostál popisuje je metoda **PPVE** (angl. Percent Personnel Value Extended), která pracuje s procentním navýšením hodnoty práce placených zaměstnanců. Tato metoda nám ukazuje, jak moc dobrovolníci navyšují pracovní sílu organizace.

Měření efektivity dobrovolnických programů

Ve své příručce k měření ekonomické hodnoty dobrovolnické práce Goulbourne a Embuldeniya (2002, s.4) představují dvě metody měření efektivity dobrovolnických programů. Tyto metody vyčíslují dva ukazatele o celkové hodnotě dobrovolnického programu. První metoda je tzv. **OVIR** (angl. Organization Volunteer Investment Ratio) vyčísluje, kolik investovaných peněz do dobrovolníků se vrátilo. Metoda **VPSR** (angl. Volunteers to Paid Staff Ratio) ukazuje, kolik dobrovolníků připadá na počet placených zaměstnanců organizace. Dostál (2014, s. 30) dodává metodu **VIVA** (The Volunteer Investment and Value Audit), která vychází ze stejného konceptu jako metoda **OVIR**, ale odlišují se tím, že **VIVA** pracuje s náklady na dobrovolnický program a **OVIR** s investicemi do dobrovolnického programu. Vzorec pro výpočet **VIVA** vypadá následovně, Dostál (2014, s. 30):

$$\text{VIVA ukazatel} = \frac{EVVA_s}{T_c}$$

Kde:

EVVA_s ekonomická hodnota času dobrovolníků (varianta mzda specialisty)

T_c celkové náklady na dobrovolnickou práci

Měření podpory komunity

Metody založené na měření podpory komunit jsou podle Goulbourne a Embuldeniya (2002, s.13-14) dvě a jsou založené na tom, že dobrovolnickou angažovanost vidí jako podporu komunity. První metoda **VCC** (angl. Volunteer Capital Contrivution) počítá náklady na platby, které provede kvůli výkonu dobrovolnické činnosti a nejsou dobrovolníkům propláceny. Například si musí koupit pracovní oděv, platit cestovní náklady, stravování atd. Metoda **CIR** (angl, Community Investment Ratio) sleduje kolik daná komunita investuje do dobrovolnického programu.

Podle Dostála (2014, s. 41 [on-line]) je vzorec pro výpočet ekonomické hodnoty vcelku jednoduchý a shoduje se se vzorcem využívaným při odhadu dobrovolnické práce EVVA. Metody pro odhad ekonomické hodnoty dobrovolnictví pracují s metodou náhradní mzdy.

$$v = w * t$$

kde:

v ekonomická hodnota dobrovolnictví

w náhradní mzda

t počet dobrovolnických hodin

V případě, že bychom chtěli postupovat podle ILO a použít tak mzdu specialisty jako náhradní mzdu, musíme rozšířit vzorec o jednotlivé typy různě oceňovaných rozdílných náhradních mezd. Poté bude vzorec pro výpočet vypadat takto:

$$v^k = \sum_{i=1}^n h_i * w_i^k$$

$i = (1, 2, 3, \dots, n)$

kde:

- v_i^k Ekonomická hodnota dobrovolnictví při vybrané strategii měření
- h_i Počet dobrovolnických hodin při daném typu dobrovolnictví
- w_i^k Náhradní mzda za daný typ dobrovolnictví a daném typu náhradní mzdy
- i Typ dobrovolnictví
- k Typ náhradní mzdy

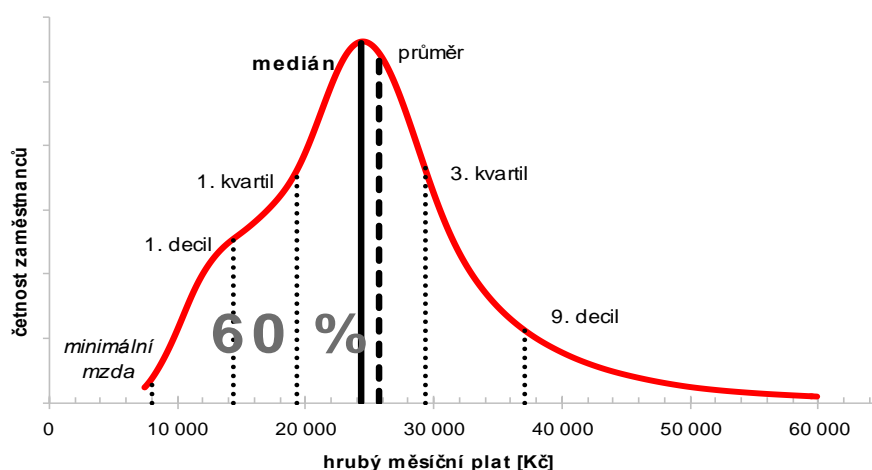
Tento vzorec jde použít pouze v organizacích či zemích, kde je dostatek dat o mzdách v jednotlivých profesích. V tomto případě je nejpřesnější použít mzdu specialisty zvýšenou o zaměstnanecké benefity.

3.3.2 Náhradní mzda

Velmi diskutovaným tématem ohledně ekonomické hodnoty dobrovolnictví je jakou náhradní mzdu při výpočtu zvolit. Dostál (2016, s. 96) popisuje čtyři základní druhy náhradní mzdy, podle kterých můžeme rozlišit různé metody výpočtu ekonomické hodnoty dobrovolnictví.

První metoda využívá **obecnou průměrnou či mediánovou mzdu** za celou ekonomiku. Při této hodnotě volíme pouze jednu mzdu pro veškerou vykonanou dobrovolnickou práci. Tím může docházet ke zkreslení, protože dostatečně neodpovídá odlišnostem různých druhů dobrovolnické práce. Dostál (2016, s. 96) popisuje, že v realitě to poté vypadá tak, že: „hodina času dobrovolného uklízeče zde má stejnou hodnotu, jako hodnota času dobrovolného lékaře či zdravotnického záchranáře při záchraně lidských životů.“

Graf č.1: Mediánová a průměrná mzda

(Zdroj: Dostál 2014, s 45 [on-line])

Metoda založená na **minimální mzdě** je založená na principu, kolik by organizace musela minimálně zaplatit za práci odvedenou dobrovolníkem. V případě, že máme kvalitní data o dobrovolnické práci, je vhodné využít místo obecné mzdy, která ve většině případů bývá mzdou průměrnou nebo mediánovou, **mzdu specialisty**. Tento přístup není většinou možný při zjišťování ekonomické hodnoty ve více organizacích, nebo pokud máme nedostatek informací o dobrovolnické činnosti. Pokud však víme, o jaké jednotlivé typy dobrovolnictví se jedná, můžeme ke každému typu přiřadit jinou hodnotu náhradní mzdy. Tento přístup může zamezit zbytečným zkreslením a bude více odpovídat reálné hodnotě (Dostál a Vyskočil, 2014, s.3). Dostál o tomto způsobu náhrady mzdy tvrdí že: „Princip tohoto typu je co nevyšší přiblížení náhradní mzdy reálné hodnotě konkrétní dobrovolnické činnosti.“ (Dostál, 2016, s. 96)

Tabulka č.3 Rozdělení činností dobrovolníků do oblastí

Definovaná oblast činností	Značka	Specialista	CZ-ISCO	Medián (Kč/hod)
Sociální služby	S	Odborní pracovníci v oblasti sociální práce	3412	113,4
Zdravotnictví	Z	Odborní pracovníci v oblasti sociální práce	3413	113,4
Programy Pět P	P	Příbuzní pracovníci ve zdravotnických a sociálních zařízeních	5321	95,2
Individuální klienti	I	Příbuzní pracovníci ve zdravotnických a sociálních zařízeních	5321	95,2
Charitativní obchody	CHO	Proávaci v prodejních	5223	81,0
Školské aktivity	Š	Pracovníci v oblasti výchovy a vzdělávání jinde neuvedení	2359	175,6
Kulturní aktivity	K	Provozní pracovníci jiných zařízení	5151	86,5

(Zdroj: Dostál a Vyskočil, 2014, s.5)

Tabulka výše ukazuje, jakým způsobem rozdělili činnosti dobrovolníků Dostál a Vyskočil (2014, s.5) do sedmi oblastí. Rozdělení do oblastí, jak popisují, provedli podle zaměření dobrovolnické činnosti a dále ke každé oblasti přiřadili hodinové mzdy profesí, specialistů, dle metodiky CZ-ISCO a statistiky MPS.

Poslední metoda podle Dostála (2016, s. 96) popisuje **zvyšující či snižující tržní hodnotu** dobrovolnictví. První myšlenkou této metody je, že dobrovolníci jsou většinou méně kvalifikovaní a nemají motivační faktor plat. Z tohoto důvodu je možné soudit, že nebudou tak výkonní jako vzdělaní pracovníci, proto i když vykonají stejnou práci, regulérní pracovníci odvedou lepší výkon. Na druhou stranu v USA organizace Independent Sector náhradní mzdu specialisty navyšuje, a to z důvodu, že v USA je zvyk zaměstnaneckých benefitů, které však dobrovolník organizaci, pro kterou vykonává dobrovolnickou činnost, ušetří.

Podle výběru náhradní mzdy rozlišují také Frimmerová a Brozmanová Gregorová (2018, s. 2) metodiky výpočtu ekonomické hodnoty dobrovolnické práce. Doporučují použít jednu z těchto metodik:

- „A) Výpočet vycházející z průměrné hrubé mzdy podle tříd zaměstnání
 - B) Výpočet vycházející z průměrné hrubé mzdy bez ohledu na třídu zaměstnání
 - C) Výpočet vycházející z minimální mzdy odstupňované podle náročnosti práce
 - D) Výpočet vycházející z minimální mzdy bez ohledu na náročnost práce“.
- (Frimmerová a Gregorová, 2018, s. 2)

Stejně jako Dostál, popisují metodu založenou na průměrné mzdě podle tříd zaměstnání, jako nejvíce odpovídající reálné hodnotě. Naopak metodu vycházející z minimální mzdy bez ohledu na náročnost doporučují nejméně a to z důvodu zkreslení reálné hodnoty dobrovolnické práce. (Frimmerová a Brozmanová Gregorová, 2018, s. 2)

Další možnostmi, jak může vypadat náhradní mzda v praxi, jsou (Dostál, 2014, s. 46): **Metoda Ministerstva práce a sociálních věcí ČR**, kde náhradní mzda odpovídá mzdě šesté platové třídy. (Šestá platová třída je rovna platu občana s e středním vzděláním s maturitní zkouškou nebo vzděláním s výučním listem.). **Garantovaná mzda** je odstupňovaná podle typu dobrovolnické práce a odvozená od minimální mzdy. Je to kombinace minimální mzdy a mzdy specialisty. V **metodě podle Tošnara a Sozanské** se náhradní mzda rovná jeden a půl násobku minimální mzdy. **Průměrná mzda** využívá statistických údajů a reflektuje průměrnou mzdu v rámci ekonomiky státu.

Metodika ILO

Pod záštitou evropského centra pro dobrovolnictví a univerzitou Johns Hopkins v USA a Mezinárodní organizací práce (ILO) vznikla příručka pro měření formální a neformální dobrovolnické práce. Tato příručka je nazvána Manual on the Measurement of Volunteer Work a vydává ji Mezinárodní organizace práce. V současnosti je tento manuál nejvíce doporučovaným modelem pro měření ekonomické hodnoty dobrovolnické práce a je například uváděna v dokumentech EU na téma dobrovolnictví (Sedláček 2015, s 8).

Hlavní myšlenkou této příručky je vytvoření systému měření ekonomické hodnoty dobrovolnické práce a je postavena na sedmi základních pilířích. Mezi tyto pilíře patří, že dobrovolnická práce je mnohem významnější ekonomická hodnota, než se v současnosti uznává. ILO tvrdí, že čím dál více mezinárodních organizací potvrzuje významný přínos dobrovolnické práce. Data o dobrovolnické práci jsou důležité pro statistickou obec a pro tvorbu veřejných politik. Doposud není funkční na sběr dat o dobrovolnické práci. Nedostatek dat o dobrovolnické práci omezuje využití lidského zdroje a nemotivuje k výkonu dobrovolnictví (Dostál 2014, s.15).

3.3.3 Aplikace Dobrometr

V této kapitole budu čerpat z prezentace, kterou Dostál a Steinbauerová představili v aplikaci Dobrometr v rámci konference z roku 2019 v Turnově.

Fakt, že se ekonomická hodnota dobrovolnické práce stává velmi diskutovanou i v České republice, potvrzuje například tvorba aplikace Dobrometr, která byla představena na konferenci Dobrovolnictví na hraně v Turnově v září 2019 a je součástí projektu Česko s dobrovolnictvím počítá. Tento projekt bude mít několik výstupů, které se budou týkat ekonomické hodnoty dobrovolnictví. První částí projektu bude spuštění mobilní a webové aplikace, která bude sloužit k zaznamenávání odpracovaných hodin dobrovolníky a jejich přepočtu na ekonomickou hodnotu. Dalším výstupem bude zveřejnění výzkumné zprávy, která má představovat teoretické pozadí problematiky a také bude popisovat praktické využití ekonomické hodnoty dobrovolnické práce. Výsledky budou prezentovány na konferenci na Vysoké škole polytechnické v Jihlavě 16.4.2020.

V prezentaci z konference v Trutnově Dostál a Steinbauerová popisují, jak bude vypadat práce s aplikací, kterou bude možné využívat bezplatně na počítačích, chytrých telefon a tabletech.

Popisují jednoduché využití na principu zadání počtu a odpracovaných hodin, typu činnosti a počtu dobrovolníků. Aplikaci budou moci po registraci využívat nejen organizace, ale i neformální uskupení dobrovolníků.

Při registraci do aplikace bude nutné zvolit, v jaké oblasti dobrovolníci působí. Dostál a Steinbauerová popisují, že nebylo lehké zvolit přesné rozdělení oblastí dobrovolnictví. To hlavně z důvodu, že v odborné literatuře se autoři neshodují na tom, jakým způsobem by dobrovolnictví mělo být rozděleno. „My jsme se rozhodli jít cestou zamýšlených přínosů dobrovolnictví, jinými slovy co se dobrovolnictví snaží změnit, čeho usiluje dosáhnout.“ (Dostál a Steinbauerová, 2019, s. 11) Tímto způsobem vymezují devět oblastí dobrovolnictví, které můžete vidět níže na obrázku.

Obrázek č.2: Oblasti dobrovolnického programu v aplikaci DOBROMETR

Volba hlavní oblasti dobrovolnického programu			
	Péče o zdraví Důraz na péči o zdraví člověka, vč. zdravotnických sl. a prevence		Rozvoj místních komunit Důraz na rozvoj místních komunit a kvalitu života v nich
	Sociální péče Důraz na uspokojování hmotných, psych. i soc. potřeb jednotlivců		Sport - Důraz na pohybovou aktivitu člověka, včetně sportu pro všechny a profesionálního sportu
	Rozvoj člověka - Důraz na rozvoj potenciálu člověka, vč. vzdělávání a duchovních hodnot		Životní prostředí, ekologie a péče o zvířata
	Rozvoj společnosti, advokacie a lidská práva		Kultura a ochrana památek Důraz živou kulturu a na péči o kulturní dědictví hmotné i <u>nehm.</u>
	Mimořádné události, humanitární oblast a rozvojová spolupráce	Pozn: Díky volbě oblasti se automaticky přizpůsobí popisy <u>dobr.</u> činností tak, aby byly pro organizaci z dané oblasti intuitivní	

(Zdroj: Dostál a Steinbauerová, 2019, s. 11)

Dostál a Steinbauerová připouštějí, že u některých dobrovolnických programů bude těžké zvolit pouze jednu oblast, doporučují zvolit tu, kterou organizace vnímají jako nejdominantnější.

Po registraci a zvolení hlavní oblasti činností je na řadě vložení dobrovolnických hodin a to jak za každého dobrovolníka zvlášť nebo za všechny dobrovolníky dohromady. Při vkládání odpracovaných hodin bude zapotřebí zvolit jednu z devíti kategorií, které vycházejí z klasifikace placených zaměstnání (CZ-ISCO). Jednotlivé kategorie dobrovolnických činností můžete najít na obrázku níže:

Obrázek č.3: Dobrovolnické činnosti DOBROMETR

Volba primární dobrovolnické činnosti

	Dobrovolníci v managementu		Dobrovolníci zahradníci, pěstitelé a chovatelé
	Dobrovolníci specialisté spec. díky dl. tréninku, výcviku, studiu		Dobrovolníci kumštýři a řemeslníci
	Dobrovolníci s nižší mírou specializace		Dobrovolníci obsluhující větší zařízení
	Dobrovolníci v administrativě		Dobrovolníci při jednoduchých (manuálních) činnostech
	Dobrovolníci ve službách a v dobročinném prodeji	Náhradní hodnoty (v Kč/h) vycházejí ze sazeb Informačního systému o průměrném výdělku pod záštitou MPSV.	

(Zdroj: Dostál a Steinbauerová, 2019, s. 12)

Aplikace Dobrometr bude sloužit především k evidenci dobrovolnických hodin. Dostál a Steinbauerová vidí možnost jejího využití v kofinancování projektů, při fundraisingových kampaních a pracovníci neziskových organizací by aplikaci mohli využít v oblasti PR a především k motivaci dobrovolníků.

VÝZKUMNÁ ČÁST

Náplní této části bakalářské práce bude popis a realizace výzkumného šetření. Výzkum byl proveden pomocí polostrukturovaných rozhovorů s pěti respondenty. Jako první bude popsán cíl výzkumu a výzkumná otázka. Dále bude věnována pozornost popisu použitých metod, popisu výzkumného vzorku, způsobu zpracování a popisu kódování zjištěných dat a také popisu analýzy dat. V závěru této části budou interpretována získaná data, která budou shrnuta v diskuzi.

4 Metodologie výzkumu

Teoretická část práce byla zaměřená na přiblížení pojmů dobrovolnictví a ekonomická hodnota dobrovolnické práce. Dále teoretická část popisovala současné trendy v měření ekonomické hodnoty a přiblížila způsoby a metody měření ekonomické hodnoty dobrovolnické práce, které je možné využít.

Tato kapitola popisuje cíl výzkumu, výzkumné otázky a výzkumný problém. Další část této kapitoly bude popisovat použité metody, výzkumný vzorek a způsob zpracování dat, postup při kódování a fixaci dat a způsob analýzy dat. Závěr kapitoly bude věnován reflexi průběhu celého výzkumu.

4.1 Výzkumný problém, cíl výzkumu a výzkumná otázka

Tato část práce, která je věnována výzkumnému šetření, se stejně jako teoretická část zabývá tématem ekonomické hodnoty dobrovolnické práce a jejího využití z pohledu pracovníků v sociálních službách. Výzkum se věnuje především vnímání ekonomické hodnoty dobrovolnické práce pracovníky v sociálních službách, jaké překážky vidí v měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví v rámci jejich organizace a kde si umí představit její využití.

Cíl výzkumu ukazuje směr, kterým by se výzkum měl řídit. Vytyčuje, čeho by měla práce dosáhnout. Cílem však není jen vyřešení výzkumného problému, ale důležitým prvkem je i správná interpretace dat. Výzkum má za úkol ukázat praktické využití výsledných dat a poskytnout doporučení pro další výzkum (Reichel, 2009, s. 47).

Výzkumný problém můžeme vidět ve stále nedostatečném povědomí o problematice ekonomické hodnoty dobrovolnictví v českém prostředí. I přesto, že je dobrovolnictví celosvětovým fenoménem a o problematiku přínosů dobrovolnictví je

velký zájem, ekonomická hodnota dobrovolnictví stále zůstává v pozadí. Avšak studie a výzkumy ekonomické hodnoty dobrovolnictví probíhají již několik let. V České republice můžeme vidět fungující Satelitní účet neziskových organizací, několik studentských prací a nemnoho výzkumů zaměřených na ekonomickou hodnotu dobrovolnické práce v různých oblastech. Jeden z nejvýraznějších výzkumů byl proveden v organizaci ADRA a byl zaměřen na vyčíslení dobrovolnictví při mimořádných událostech. Téma ekonomická hodnota dobrovolnictví se v současné době objevuje v rámci konferencí o dobrovolnictví a velmi aktuálním projektem je Česko s dobrovolnictvím počítá. I přesto, že je vidět zájem o problematiku ze strany odborné veřejnosti, vystává zde několik otázek ohledně praktických využití ekonomické hodnoty dobrovolnictví v neziskových organizacích pro tuto práci v sociálních službách. Znájí pracovníci sociálních služeb tento koncept? Jakým způsobem si představují praktické využití měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví? Jak si představí měření ekonomické hodnoty v jejich organizaci? Co by jim mohlo měření ekonomické hodnoty přinést? Neznalost tohoto v této práci považuji za výzkumný problém.

V praktické části bude mým cílem zjistit, jaké povědomí mají pracovníci v sociálních službách o současných trendech měření ekonomické hodnoty a jaké využití vidí pro tento ekonomický ukazatel. **Výzkumný cíl** bakalářské práce tedy zní: **na základě výzkumného šetření s prvky kvalitativního výzkumu zjistit, jak vybraní pracovníci v sociálních službách vnímají ekonomickou hodnotu dobrovolnické práce a její využití.** Na základě stanoveného cíle této bakalářské práce **hlavní výzkumná otázka** zní: **Jak vybraní pracovníci sociálních služeb vnímají ekonomickou hodnotu dobrovolnické práce a kde vidí její využití?** Hlavní výzkumnou otázku podpořím vedlejšími výzkumnými otázkami, o které se budu moci opřít především při interpretaci dat. Těmito vedlejšími otázkami jsou:

- Jak respondenti vnímají roli dobrovolníků v organizacích?
- Jakou hodnotu přinášejí dobrovolníci do sociálních služeb?
- Co si respondenti představují pod ekonomickou hodnotu dobrovolnictví?
- Jak v současnosti pracovníci v sociálních službách pracují s ekonomickou hodnotou dobrovolnictví?
- Jaká témata respondenti nejčastěji spojují s implementací měření ekonomické hodnoty do neziskových organizací?

- Jaké využití měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví si respondenti představí?
- Jaké současné trendy v měření ekonomické hodnoty respondenti znají?

4.2 Metoda získávání kvalitativních dat

Z důvodu nedostatku podkladů a náplně tématu pro hloubkový kvalitativní výzkum je praktická část této práce provedena ve formě výzkumného šetření s prvky kvalitativního výzkumu. Při volbě kvalitativní metody také hrál roli fakt, že počet respondentů byl nízký. A z předcházející emailové a telefonické komunikace se dalo předvídat, že znalost problematiky ekonomické hodnoty dobrovolnické práce se u jednotlivých respondentů bude lišit.

V rámci kvalitativního výzkumu je důležité porozumění zkoumaného problému stejně tak i jeho interpretace. Kvalitativní výzkum nám umožňuje interpretovat odpovědi dotazovaných pomocí jejich vlastních slov, které v odpovědích použili. Důležitým aspektem kvalitativního výzkumu je možnost zjistit co nejvíce informací od malého počtu respondentů. Výzkumník pak při zpracování dat postupuje tak, aby mezi informacemi našel spojitost, pravidelnost a strukturu (Olecká, Ivanová, 2010, s.33–34). Kvalitativní metoda získávání dat nám má pomoci nahlížet na výzkumný problém pomocí malého souboru zkoumaných osob, kdy vytvoříme ucelený obraz o životě a propojenosti zkoumaných jedinců. Další výhodou kvalitativního výzkumu je, že umožňuje popsat a porozumět výzkumnému problému v určitém čase a v určitém místě (Hendl, 2005, s. 52–53). Nevýhodou kvalitativního výzkumu můžeme vidět v možném zkreslení dat podle osobních postojů výzkumníka. I přesto Hendl (1999, s. 12) zastává názor, že výzkumník má dojít k jakémusi ztotožnění s výzkumným problémem.

4.3 Popis výzkumného vzorku

Vzhledem k tématu a oboru sociální a humanitární práce, který studuji, byla volba výzkumného vzorku zaměřena na poskytovatele sociálních služeb přesněji na pracovníky v sociálních službách. Výběr vzorku byl záměrný, a to z důvodu, že dle Gavoryho (2000, s 144) záměrný výběr umožňuje sběr autentických zkušeností od představitelů vybraného prostředí, kteří představují jeho charakter.

Výzkumný vzorek byl zvolen na základě krátké analýzy webových stránek neziskových organizací poskytujících sociální služby. Hlavním kritériem bylo, zda organizace nabízí dobrovolnické pozice. Dále jsem vybírala organizace, které měly kontakt na koordinátora dobrovolnictví, nebo kontaktní osobu pro zájemce o dobrovolnictví. Tedy pracovníka, který potencionálně má největší povědomí o problematice dobrovolnictví. Celkem bylo osloveno patnáct pracovníků neziskových organizací. Z toho na e-mailové nebo telefonické oslovení odpovědělo jedenáct z patnácti oslovených. Přes e-mailovou komunikaci byl potencionálním respondentům popsán cíl práce a rozsah rozhovorů. Po poskytnutí informací o průběhu rozhovoru se pět oslovených pracovníků rozhodlo, že o rozhovor nemají zájem. Nejčastějším důvodem pro odmítnutí rozhovoru byla obava z neznalosti tématu i přesto, že všem osloveným bylo vysvětleno, že otázky budou velmi srozumitelně položeny a půjde hlavně o jejich názor na danou problematiku. Dva pracovníci přislíbili rozhovor, bohužel však nebylo možné rozhovory z nepředvídaných událostí provést. Dohromady se tedy podařilo pro potřeby této bakalářské práce získat čtyři respondenty. K respondentům jsem v rámci tohoto výzkumu nepřistupovala jako k reprezentantům jejich organizace. A to z důvodu, že každý z respondentů neodpovídal v souladu myšlenky organizace, ale měl možnost vyjádřit se jako odborník na práci s dobrovolníky v sociálních službách.

4.4 Technika sběru a zpracování kvalitativních dat

Pro sběr dat k zjištění jak pracovníci v sociálních službách vnímají ekonomickou hodnotu dobrovolnictví, jsem se rozhodla využít polostrukturované rozhovory. Tento typ rozhovorů je odpovídající ke zvolenému cíli práce především z důvodu, že předem stanovenými otázkami poskytuje pevný směr, kterým se rozhovor ubíral a musí tyto otázky být zodpovězeny. Ale dává prostor pro další doplňující otázky a témata a dává prostor pro individuální odpovědi respondenta, které mohou rozhovor obohatit i o jiný pohled na předem určenou problematiku (Miovský, 2006, s. 159-161).

Sběr dat probíhal v období od ledna do března 2020. K navázání kontaktu s koordinátory dobrovolníků jsem využila e-mailovou nebo telefonickou komunikaci, kdy jsem popsala cíl a téma výzkumu a představila, jakým způsobem bude výzkum probíhat a co od respondentů očekávám. Dalším krokem bylo osobní setkání se třemi respondenty a jeden rozhovor byl z organizačních důvodů proveden telefonicky.

Ve snaze provést rozhovor co nejefektivněji, jsem postupovala dle Miovského (2006, s. 164), který tvrdí, že pro kvalitní rozhovor je důležitá motivace a důvěra. Proto byly rozhovory provedeny v kancelářích respondentů a na zodpovězení připravených otázek byl poskytnut dostatek času. Dále jsem podle Miovského postupovala následujícím způsobem: Ze začátku setkání jsem představila sebe a obor, který studuji. Dále jsem informovala respondenta, jak by měl vypadat výstup z výzkumu a jaké očekávání mám od samotného respondenta. Před zahájením rozhovoru byli všichni respondenti informováni o anonymnosti a byl s nimi podepsán souhlas o možnosti pořízení nahrávky a o následném zpracování této nahrávky.

Rozhovory byly provedeny pomocí předem sestaveného seznamu otázek a trvaly v rozsahu 15-20 minut. Otázky byly seřazeny od obecných otázek, týkajících se obecného přístupu k dobrovolnictví a postupně se více zaměřují na ekonomickou hodnotu dobrovolnictví.

Všechny rozhovory probíhaly dle očekávání. Respondenti byli schopni odpovědět na všechny připravené otázky. Při některých otázkách bylo znát, že ne všichni mají stejné znalosti v této problematice.

Kvalitativní data ve formě rozhovorů byla zaznamenávána pomocí audiozáznamu. Využití metody nahrávání rozhovorů na audiozáznam je velmi spolehlivou metodou. V průběhu rozhovoru se tak výzkumník může plně soustředit na průběh rozhovoru a obsahovou část má zpětně k dispozici v úplné verzi (Miovský 2006, s. 164). Následné zpracování dat bylo provedeno pomocí doslovné transkripce. Jednotlivá data byla přepsaná do písemné podoby, které nám umožňuje získaná data efektivně vyhodnotit. Celkem jsem měla možnost provést čtyři rozhovory. Aby byly dodrženy etické zásady, uvedu pouze stručný popis respondentů.

Respondent č. 1- Vedoucí ekonomického oddělení s dlouholetou praxí v neziskové organizaci, která se soustředí na pomoc v zahraničí i tady v ČR. Tato organizace má několik dobrovolnických center rozmístěných po celé republice a v minulý rok měli asi 2700 dobrovolníků, kteří chodili na návštěvy do domovů důchodců, hospiců, dětských domovů a nemocnic.

Respondent č.2- Koordinátorka dobrovolnických programů v organizaci poskytující sociální a zdravotní služby. Cílové skupiny této organizace jsou hlavně maminky s dětmi, které jsou v nouzi, přes lidi bez domova až pro lidi v konečném stádiu života.

Respondent č.3- Koordinátorka dobrovolníků v neziskové organizaci s cílovými skupinami – senioři, lidé s postižením od 18 let až do seniorského věku a rodiny s dětmi.

Respondent č.4- Koordinátor dobrovolníků v organizaci poskytující sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, terénní služby, resocializační programy, vzdělávací služby, vzdělávací služby zaměřené na předškolní věk, podporu vzdělávání čili podporu pro děti na prvním a druhém stupni a kariérní poradenství.

5 Interpretace dat

Při interpretaci dat se budu držet vedlejších otázek, které budu považovat jako tematické okruhy. V každém okruhu je několik kategorií, které byly určeny při zpracování dat. Odpovědi respondentů jsou uvedeny v původním znění a jsou použity v takové délce, která je potřebná k pochopení daného kontextu.

5.1 Tematický okruh č. 1: Jak respondenti vnímají roli dobrovolníků v sociálních službách?

To, jak respondenti vnímají roli dobrovolníka v rámci jejich organizace, jsem do bakalářské práce zařadila hlavně z důvodu, aby se nám vykreslil obraz toho, jak jednotliví respondenti, popřípadě organizace dobrovolnictví vnímají.

Z odpovědí respondentů vyplynulo, že **roli dobrovolníka** vnímají jako nepostradatelnou součást jejich organizace. Podle respondentů dobrovolníci napomáhají sociálním službám poskytovat služby v takovém měřítku v jakém je známe. Všichni respondenti tvrdili, že zkušenost s dobrovolníky je výborná. Někteří respondenti uvádějí:

R1: *„My ty dobrovolníky máme, tak jak jsou ty podmínky. fungovat. Ta zkušenost je výborná.“*

R3: *„Ty dvě sociálně aktivizační služby jsou významně podpořena těmi dobrovolníky z dobrovolnických programů. Takže u nás je ten dobrovolník nesmírně zásadní.“*

R4: *„Pro nás jsou dobrovolníci klíčoví. Náš dobrovolník, který například pracuje v podpoře vzdělávání, tak jeho role není jenom doučovat ty děti a chodit do těch rodin. S tou rodinou řeší nějaké širší vzdělávací pole celé té rodin.“*

Podle odpovědí respondentů můžeme usoudit, že ve vybraných sociálních službách hraje dobrovolník zásadní roli v personálním zajištění služby. Také je možno odvodit, že spolupráce s dobrovolníky velmi dobře funguje. Z odpovědí můžeme také soudit, že dobrovolníci přinášejí do organizací různé benefity.

5.2 Tematický okruh č. 2: Jakou hodnotu přinášejí dobrovolníci do sociálních služeb?

Z odpovědí respondentů lze vidět, že vidí hodnotu dobrovolnictví z různých úhlů pohledu. Všichni respondenti tvrdí, že největší přínos a hodnotu vidí v umožněném **sociálním kontaktu**, jak už s dobrovolníkem, či kontaktem se svojí věkovou skupinou, který mu dobrovolník umožní. Dobrovolník se často stává přítelem klientů a poskytuje psychické povzbuzení:

R1: „*No oni nejsou přínosní pro naši organizaci oni jsou přínosní hlavně pro ty klienty, ke kterým chodí. A naše organizace je založena na pomoci druhým lidem, takže pro nás je to hlavně způsob pomáhání lidem.*”

R2: „*No, jakože z mého pohledu je to zkvalitnění těch sociálních služeb, že ti dobrovolníci chodí za těmi klienty a právě s nimi tráví ten volný čas. Protože když jde pracovník, tak si s tím klientem nesejde na hodinu a nedá si s ním kávu.*“

R3: „*No hlavní přínos. Ten jediný, ten obrovský, že se významným způsobem podílí na tom, že se ten klient necítí tak osamocený. A že ten klient může dělat aktivity do kterých by bez přispění druhé osoby těžko vstoupil.*”

Dále respondenti zmiňovali, že jsou pro jejich službu dobrovolníci velmi zásadní v tom, že umožňují poskytovat danou službu a tvoří **velkou část pracovní síly**:

R2: „*A ty přínosy, no mají spoustu přínosů, my bychom nemohli nějaké akce ani realizovat bez dobrovolníků. U nás je vlastně největší akce tři královská sbírka a kdybychom neměli dobrovolníky, tak tu sbírku nemůžeme nikdy zrealizovat. To je tak velká pomoc. My ty dobrovolníky máme opravdu jako podporu naší struktury.*“

R4: „*Pro nás jsou dobrovolníci klíčoví. Hlavně v těch vzdělávacích službách, protože nějakým způsobem jsou jedním z hlavních nástrojů, aby ta služba mohla fungovat. Kdybychom tady v té službě neměli dobrovolníky, tak mi ji nemůžeme dělat. Nebo mohli bychom ji dělat, ale ve velmi omezené míře.*“

Dobrovolníci do sociálních služeb přinášejí **přidanou hodnotu**, kterou **zkvalitňují** danou službu:

R2: „*I když tady pak začali být placení zaměstnanci, tak vnímáme ty dobrovolníky, jakože tak si to představte, když jsme sociální a zdravotní služby, tak nám zvyšují kvalitu těch služeb. Je to nějaký doplněk těch služeb, kterej dává něco navíc.*“

R3: „Protože mi jako sociální pracovníci bychom už v životě nikdy neměli šanci tomu klientovi neměli možnost nabídnout takové množství společně stráveného času jako to dělá ten dobrovolník“

Dobrovolníci poskytují organizaci svoje pracovní nasazení, a to pracovníci v sociální službách vidí jako velký benefit. Celkově se dá říct, že podle pracovníků v sociálních službách dobrovolníci přinášejí hned několik přidaných hodnot a zkvalitňují tak jejich služby. Možná by některé služby mohly bez dobrovolníků existovat, i když je to pro ně velmi těžce představitelné. Určitě by ale nemohly poskytovat služby v takové rozsahu, jako to dělají s dobrovolníky.

5.3 Tematický okruh č.3: Co si respondenti představují pod ekonomickou hodnotu dobrovolnictví?

Všichni respondenti tvrdí, že **dobrovolnictví přináší ekonomickou hodnotu a** jsou schopni popsat, jak si ekonomickou hodnotu dobrovolnictví představují:

R1: „Tak určitě přináší, protože kdyby se tomu věnoval někdo. Já jsem se to někdy snažila i počítat, že jsem měla ten počet hodin, který tam ty dobrovolníci strávili.“

R2: „Jako může no. Takhle ve zkratce. Může to přinášet nějakou ekonomickou hodnotu, protože lidi to rádi třeba přepočítávají na ty peníze.“

R3: „No jednoznačně. Protože, podívejte se, když budu vycházet z minimální mzdy, jaká je v současné době.“

R4: „Jo, tak může přinášet ekonomickou hodnotu, když to vezmu v tom, že bychom pokryli takové množství klientů, jaké pokrýváme díky dobrovolníkům, tak bychom museli zaměstnat lidi, kteří by to dělali. Což získat nějaké finance je velmi náročné, takže tady v té oblasti ta ekonomická hodnota, může být v tom, že nejsou vynaloženy platy na zaměstnance.“

Všichni respondenti si umějí představit, jak může vypadat ekonomická hodnota dobrovolnictví. Ovšem nemají svoje myšlenky ohledně ekonomické hodnoty podložené na teoretickém základu. Většinou pro ně ekonomická hodnota dobrovolnické práce znamená přepočet na peníze.

5.4 Tematický okruh č. 4: Jak v současnosti pracovníci v sociálních službách pracují s ekonomickou hodnotou dobrovolnictví?

Respondenti popisovali, že pokud ekonomickou hodnotu měří, tak již za určitým cílem. Například pro použití ve výročních zprávách, či pro motivaci současných dobrovolníků. Pokud se tedy snaží ekonomickou hodnotu vyčíslit je to jednou, či dvakrát do roka. Respondenti také uváděli, že výpočet provádějí velmi snadnou cestou.

Dalším zmiňovaným tématem bylo, **jakým způsobem** se v organizacích **vyčísluje ekonomická hodnota**. Většina respondentů prováděla výpočet vynásobením odpracovaných hodin náhradní mzdou. Použití náhradních mezd se u jednotlivých respondentů lišilo:

R1: „*Já jsem se snažila jenom opravdu vyčíslit, kolik by to znamenalo, kdyby tohle dělal někdo jako zaměstnanec, takže vzít tady v organizaci průměrnou mzdu a spočítat to na ty hodiny.*“

R2: „*Každá organizace si to dělá většinou nějak sama, podle sebe to určuje. My vycházíme z nařízení vlády. Podle toho 564/2006, kde jsou ty tabulkový platy a v té jedné tabulce se řídíme šestou třídou, šestým stupněm a tam nám to jako říká kolik je orientačně hodinová mzda. A z toho přibližně vycházíme.*“

R3: „*To bude hrozně jednoduché. To bude 90 (minimální mzda) krát 2 hodiny týdně krát 4 návštěvy krát 12 měsíců to je 8600 korun (s průměrnou mzdou 19 000 Kč Minimální mzdu jsem zvolila proto, abych teda dokázala, jak velká je to finanční částka, i když se budeme tvářit, že si ten dobrovolník větší odměnu nezaslouží.*“

V organizaci, kde pracuje respondent č.4 se s **ekonomickou hodnotou nepracuje**, ale dodává, že:

R4: „*Ale z toho, co jste říkala, by to mohl být třeba proces, když dobrovolník je s klientem jednou týdně dvě hodiny. Tak by se to dalo vypočítat třeba z platu. Kolik bychom museli zaplatit na DPP, což pak u jednoho dobrovolníka může být třeba 20-25 tisíc měsíčně.*“

R4: „*Určitě by to nebyla minimální mzda, byla by to průměrná mzda vypočítaná, jak platíme běžného zaměstnance a potom na základě té expertízy a toho kolik do toho ten člověk dává. S pracovníky pracujeme na základě nějakého odměnového systému. Samozřejmě když víme, že někdo dělá nějakou specializovanou práci, co nikdo jiný dělat*“

nemůže, tak kdyby byla finančně ohodnocená, tak by byla vyšší, než kterou mají lidi na nějaké jiné pozici.“

Na základě odpovědí můžeme tvrdit, že v organizacích, kde v současnosti pracují oslovení pracovníci sociálních služeb s ekonomickou hodnotou dobrovolnictví vůbec nepracují a nesnaží se měřit ekonomickou hodnotu dobrovolnické práce. V některých organizacích se snaží ekonomickou hodnotu dobrovolnictví vyčíslovat za účelem využití v rámci výročních zpráv, či pro motivaci dobrovolníků. Ekonomickou hodnotu tak počítají vždy kvůli předem určenému využití.

Většina respondentů pak při vyčíslování vyžívá přepočítání odpracovaných hodin dobrovolníky na peníze. Za nejvhodnější způsob výpočtu považují respondenti průměrný plat v dané organizaci, tabulkové platy, minimální nebo průměrná mzda, či průměrná mzdu na základě expertízy. Někteří respondenti by využili pro výpočet minimální mzdu i přesto, že by sami ohodnotili dobrovolnickou práci vyšší hodnotou.

5.5 Tematický okruh č. 5: Jaká témata respondenti nejčastěji spojují s implementací měření ekonomické hodnoty do neziskových organizací?

V tomto okruhu bylo důležitým zmíněným tématem **odstupňovaná náhradní mzda** podle druhu vykonané dobrovolnické práce. Rozpor v odpovědích respondentů mezi tím, jestli je vhodné zvolit odstupňovanou náhradní mzdu pro vyčíslení ekonomické hodnoty dobrovolnické práce byl vcelku velkým. Někteří respondenti se velmi k této strategii přiklání s odůvodněním, že každá profese je jinak platově ohodnocená a je těžší sehnat dobrovolníka, který je expertem na určité odvětví. Někteří respondenti však nevidí jako vhodné jednotlivé dobrovolnické činnosti hodnotit jinak, protože každý dobrovolník věnuje hlavně svůj čas a každý jeden dobrovolník ať už vykonává jakoukoliv činnost je důležitý.

R2: *„No on je na to teď ten projekt. Za čtrnáct dní o tom bude ta konference. Tak se hodně řeší, že by to bylo podle pozice dobrovolníka a že by to mělo jinou hodnotu a tak. Ale nejsem si jistá, že je to správná cesta.“*

R3: *„Je to ten lidskej zdroj, někdo si udělá čas a dělá to zadarmo. Takže pořád to má stejnou hodnotu.“*

R4: *„No jasně, ono to záleží, když máme třeba dobrovolníka, který se podívá, jakým způsobem máme napsanou zprávu, která má třeba 40 stran. Češtináři to opraví,*

dodělají tam čárky. To je nějaká vysoce specializovaná práce. Která kdyby si to ten člověk chtěl nechat zaplatit, tak jako to má dobře zaplacené.

Někteří respondenti se zmiňují o **etickém pohledu na odstupňování náhradní mzdy**. Kdy jim nepříjde vhodné vůči dobrovolníků, kteří vykonávají činnost bez potřeby specializace. Vnímají každého dobrovolníka jako významný lidský zdroj.

R2: „*To už se pro mě dostává do morální roviny. Protože jako ta ekonomická je číslo, které vykážeme a řekneme. Ale každý dobrovolník je právě důležitý a je jedno, co dělá. Protože jak je každý člověk na něco, jakože zaměřenej, nebo že ho něco víc baví neviděla rozdíl.*

R3: „*Nemyslím si, že by náhradní mzda měla být nějak odstupňovaná, protože dobrovolník musí vždycky vystupovat jako laik u nás tedy v těch sociálních službách. Takže tam bych nezvyšovala hodnotu toho, kdo je větší odborník. Oni prostě všichni vystupují jako laici. A dávají do toho to svoje. Ale ne tu odbornost.*“

Respondenti zmínili, **kdo** by měl ekonomickou hodnotu dobrovolnické práce v rámci jejich organizací **počítat**:

R2: „*Já bych řekla, že naše ekonomické oddělení.*“

R3: „*Myslím si, že jediný, kdo to může dělat, tak je vždycky ten konkrétní koordinátor toho konkrétního programu, protože si vede evidenci dopracovaných hodin a vlastně on by udělal jednoduchý výpočet.*“

R4: „*Kdybychom o to měli zájem, tak by to asi měl počítat, kdyby to bylo v zadání administrátorky pobočky. Umím si představit, kdyby se to stalo, chceme to sledovat a počítat, tak by to byly administrátorky pobočky. Já bych to nespočítal.*“

Všichni respondenti tvrdili, že dobrovolnickou práci **systematicky zaznamenávají**:

R1: „*Ano, určitě. My na to máme speciální databázi. Protože to se musí vykazovat i na tom Ministerstvu vnitra, takže jsou tam všichni dobrovolníci zaznamenáváni.*“

R2: „*No to jo. Máme prezenční listiny a z toho vyplývá kolik hodin kolik těch dobrovolníků tam bylo.*“

R3: „*Ano. Je to obyčejný papír. Dobrovolník navštíví klienta a zapíše do toho papíru, jak dlouhý čas spolu strávili a klient to podepíše. A když je ten papír vyplněný, tak ho sem dobrovolník přinese.*“

R4: „*Máme databázi, do které každý dobrovolník udává, co dělal, s kým dělal a jak dělal.*“

Dalším tématem, o kterém se respondenti zmiňovali, byly **překážky**, které vidí v **implementaci** konceptu ekonomické hodnoty dobrovolnictví. Zmiňovali, že postrádají **jednotnou metodiku** k měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví:

R1: „Kdybychom na to měli nějaký návod, tak to podle mě děláme a bude to jednoduché, že jo. Možná kdyby to byl návod, který by byl schválený někde centrálně, aby to tak bylo pro používání na všechny, tak by to bylo určitě výhodné.“

R2: „Nikde to není dané zákonem nebo tak. No nebo není to daný, aby to bylo stejné pro všechny organizace na těch všech úrovních. Takže to není jednotné, každé ministerstvo si to takhle může nastavit, jak chce. Takže to by mohlo být to úskalí, jakože když si to bude ta organizace nastavovat. Pokaždé je to trošku jiný pro jiný účel.“

R3: „No zdá se mi, že chybí jednotný systém, který by přesně říkal, jak to dělat.“

Dále respondenti zmiňovali, že jim při měření brání **neznalost** tématu:

R1: „Nemáme ani dost informací. Já vím jenom o té Dostálově knize. Jinak ne a ani jsem po tom nějak nepátrala.“

R2: „Asi může být úskalí v tom, že nevědí, jak jí vyčíslit tu ekonomickou hodnotu. Neví, z čeho vycházet a každý si musí vždycky najít svůj klíč, jak to bude počítat.“

R3: „Kdysi dávno jsem takový výzkum viděla. Vůbec nevím, jestli to bylo v Česku nebo v zahraničí, vůbec vám nic neřeknu. Víím, že jsem jeden zahlídla i s informací, že je škoda, že tady ty výzkumy vůbec nejsou. Ale jestli se to týkalo Česka nebo zahraničí fakt nevím.“

R4: „. Ale tou bariérou může být i to, jestli jsme pro to takovou myšlenku abychom sledovali tu ekonomickou hodnotu. Takže i nějaká neznalost toho tématu.“

Velmi rozdílné názory respondentů na možnost ocenění dobrovolnické práce pomocí náhradní mzdy se může zdát jako překvapivé. Pracovníci v sociálních službách odstupňovanou náhradní mzdu mohou brát jako neetickou a nespravedlivou vůči hůře oceněným dobrovolnickým pozicím a to i přesto, že většina dobrovolníků nevykonává dobrovolnickou činnost za účelem ukázat kolik peněz ušetří dané organizaci či společnosti, ale věnují se dobrovolnictví z jiných důvodů jeden z nich například může podle jednoho z respondentů být, že ho baví práce s cílovou skupinou a to není podle něho méně důležité než to, že má nějakou specializaci. Ale tyto obavy mohou být způsobeny i neznalostí tohoto tématu.

Podle respondentů hlavními překážkami pro zavedení měření ekonomické hodnoty je neznalost tématu a zdrojů z kterých by mohli organizace a pracovníci čerpat. Dále

vidím velký problém v nesjednocené metodice pro vyčíslování ekonomické hodnoty. Podle respondentů je velmi obtížné si nastavit jakým způsobem chtějí ekonomickou hodnotu měřit a že to nemají pevně dané.

5.6 Tematický okruh č.6: Jaké využití měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví si respondenti představí?

Každý z respondentů si dokázal představit více využití výsledků měření ekonomické hodnoty dobrovolnické práce v sociálních službách. Nejčastěji zmiňovali, že by ekonomická hodnota dobrovolnictví mohla být využita k motivaci dobrovolníků, ke zvýšení viditelnosti hodnoty a významu dobrovolnictví a mohla by být použita v při obhajování neziskového sektoru.

Respondenti si nejvíce uměli představit využití ekonomické hodnoty k **motivaci** dobrovolníků:

R1: *„Proč já jsem to počítala bylo, že míváme setkání zaměstnanců těch dobrovolnických center.. A jakoby většinou ty lidi potřebují, tak jako povzbudit k tomu, nebo tak jsem jim chtěla ukázat, jak velikou práci dělají.“*

R2: *„Takže to ukazuje i těm dobrovolníkům, že toho udělali opravdu hodně. Ty jo, takže za několik miliónů nám pomohli, to je fakt skvělé, někdo za tím potřebuje vidět čísla.“*

R4: *„Možná, že bychom dobrovolníkům dali nějakou zpětnou vazbu. A namotivovali je tak s náma spolupracovat dál.“*

Dalším často zmiňovaným tématem při využití výsledků měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví byla možnost zvýšení **viditelnosti** hodnoty a významu dobrovolnictví:

R1: *„Takže spíš tak jako aby to bylo vyčíslený, aby lidi věděli, jakou hodnotu to má, že se tady ještě najdou lidi, kteří jsou ochotní to prostě dělat zadarmo, že je to fakt nějaká hezká lidská hodnota.“*

R2: *„Takže pro některé to má význam, že nám to ušetřilo tolik a tolik peněz. Takže viditelnost dobrovolnictví.“*

R4: *„Nebo kdyby se to vypočítalo na skrz celou organizaci, třeba stovka dobrovolníků a spočítaly by se ty hodiny, tak by se mohlo říct děláme tady tu práci pomocí dobrovolníků, to by pro lidi mohlo být zajímavý.“*

Respondenti také dávali příklady, že by se výpočet ekonomické hodnoty dal využít **k obhajování** činnosti neziskových organizací:

R2: „*Takže mě to přijde spíš jako PR využití, nebo pak nějaké argumentační, protože dobrovolnictví se potýká s tím, že je to málo podporovaný. Může to být argument k diskuzi, jak už na státní úrovni, na krajský a tak, to určitě.*“

R3: „*No bylo by proto velké využití, protože teď je to navíc taková móda se v těch nejvyšších kruzích politiky mluví o tom, že všechny neziskovky jsou zloději.*“

R3: „*A druhá věc je, že pokud jdou do neziskovek nějaké peníze, tak to jde hlavně do sportu, ale na tu sociální oblast se strašně zapomíná.*“

R4: „*Je teď hodně politických debat, kde útočí na naši organizaci, jak využívá peníze, jak sosá peníze. Celkově na neziskovky. Takže ta práce není o tom, že někdo sedí a získává peníze, ale že tady máme lidi, kteří mají zájem a dělají to zadarmo a nechtějí za to plat. A že kdyby za to někdo třeba ve státní sféře musel platit a nahradil tady tu naši pozici, což nikdo jako nenahrazuje, tak to stojí tolik a tolik peněz. Takže by to mohl být docela silný nástroj, proč nechat neziskovky a práci s dobrovolníky, aby tu práci nemusel přebírat státní sektor.*“

Někteří respondenti se zmínili i o možnosti využití měření ekonomické hodnoty při **kofinancování**:

R1: „*Možná by to šlo použít jako motivace některých donorů.*“

R2: „*První náznaky využití jsou v tom, že se tím spolufinancují dotace, tím dobrovolnictvím.*“

Velké spektrum využití měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví můžeme považovat za velkou výhodu při motivaci organizací k užívání konceptu měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví. Jednotlivá využití jmenovaná respondenty se shodují s názory odborníků, a proto vidím ve využití ekonomické hodnoty dobrovolnictví velký potenciál.

5.7 Tematický okruh č.6: Jaké současné trendy v měření ekonomické hodnoty respondenti znají?

R1: „*Já vím jenom o té Dostálově knize. Jinak ne a ani jsem po tom nějak nepátrala.*“

R2: „*Vím, že bývají konference na toto téma. Již v minulosti jsem byla na nějaké konferenci, tak ty informace jsou možné dohledat někde na webu. Teď v tom novém*

projektu taky figuruje Hestia a dělá to ta škola v Jihlavě ten projekt. Takže je to teď docela veliké téma, protože k tomu bude i ta konference a budou dělat i tu aplikaci.“

R4: „Vůbec. Jakože, to se přiznám, že je to oblast, o kterou se nějak výrazně nezabývám, takže nevím“

Očekávala jsem velmi malou znalost současného dění ohledně ekonomické hodnoty dobrovolnictví. Ale i přesto mě překvapilo, že většina respondentů nezná projekt Česko s dobrovolnictvím počítá a připravovanou aplikaci Dobrometr, popřípadě metodiku napsanou slovenskými odbornicemi Brozmanovou-Gregorovou a Frimmerovou. Myslím, že tato neznalost je velmi alarmující a měla by problematika ekonomické hodnoty dobrovolnictví být více směřována k pracovníkům neziskových organizací. A to i z důvodu, že má čím zaujmout.

6 Shrnutí a limity výzkumné části

Při kontaktování respondentů vyplynulo, že znalost konceptu měření ekonomické hodnoty dobrovolnické práce pracovníků v sociálních službách bude velmi úzká, a to i těch kteří nejbližší pracují s dobrovolníky. Malou informovanost o tomto tématu můžeme pokládat za jeden z nedostatků při zodpovídání výzkumných otázek.

Neznalost tématu mezi pracovníky sociálních služeb také způsobila, že velká část oslovených pracovníků sociálních služeb odmítla poskytnout rozhovor, kvůli obavám, že nebudou schopni poskytnout relevantní rozhovor vzhledem k tématu. To beru jako lehce alarmující zprávu o tom, že mnohé organizace pracující s dobrovolníky o ekonomické hodnotě nemají žádné informace a znalosti.

Respondenti si většinou představovali ekonomickou hodnotu dobrovolnické práce jako přepočítání odpracovaných hodin vynásobený náhradní mzdou za určité období. Takovýmto způsobem se většina respondentů v rámci své organizace snažila někdy ekonomickou hodnotu dobrovolnictví počítat. Tento výpočet respondenti nejčastěji používali jako motivaci pro současné dobrovolníky nebo do výročních zpráv. Většina respondentů popisovala, že nemají dostatek informací o této problematice, a to jim brání koncept ekonomické hodnoty dobrovolnické práce využívat.

Souhrnně lze výsledek výzkumu interpretovat následovně: *Vybraní pracovníci v sociálních službách znají koncept měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví velmi okrajově. Mají snahu dobrovolnickou práci převádět na peníze, ale i přesto že si umějí představit využití ekonomické hodnoty dobrovolnické práce, nevěnují ji velkou pozornost. Nejčastěji ekonomickou hodnotu měří, aby měli pevné údaje o dobrovolnictví pro výroční zprávy, nebo pro současné dobrovolníky.*

Kladně vnímám, že všichni respondenti si uměli představit široké spektrum využití konceptu měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví, jak v rámci organizace pro PR a motivaci dobrovolníků. Respondenti vnímali vyčíslení ekonomické hodnoty dobrovolnictví jako vhodný nástroj pro zviditelnění dobrovolnictví, kofinancování nebo při obhajování činnosti neziskových organizací, tyto představy by mohli být využitelné při motivaci organizací zavést tento koncept do chodu neziskových organizací. Tyto vyjmenované možnosti využití uvádí i odborníci ve svých publikacích. Mohli bychom tvrdit, že se shodují názory na využití ekonomické hodnoty dobrovolnictví pracovníků z praxe a autorů odborných publikací na tuto problematiku.

Jako problém vidím fakt, že respondenti nejsou tímto tématem přímo osloveni odborníky ze strany odborníků na ekonomickou hodnotu dobrovolnické práce. I přestože v České republice máme několik kvalitních publikací na toto téma a v současnosti běží projekt Česko s dobrovolnictvím počítá. Dále respondenti uváděli, že je od měření a využívání ekonomické hodnoty dobrovolnictví je odrazuje nejednotnost metodiky a různá pravidla institucí. A to i přesto, že existuje již dříve zmíněná metodika vytvořená Brozmanovou-Gregorovou a Frimmerovou, která velmi jednoduše popisuje základní metody měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví.

Za benefit provedených rozhovorů považuji kontakt s pracovníky sociálních služeb, při kterém byla možnost otevřít téma ekonomické hodnoty dobrovolnictví, dát jim prostor nad otázkami, které se s tímto tématem pojít, ale v každodenním pracovním nasazení na ně nenacházejí prostor. U všech respondentů byl ke konci rozhovoru znát zájem o tuto problematiku a po ukončení polostrukturovaného rozhovoru následovala neformální debata o tématu ekonomické hodnoty dobrovolnictví, kdy se respondenti se velmi zajímaly o projekt Česko s dobrovolnictvím počítá a nechali si poslat prezentaci, která byla prezentována v rámci konference Dobrovolnictví na hraně. A současně byli pozváni na dubnovou konferenci v Jihlavě. Případně bude jistě možnost seznámit se z výstupy z této konference.

Závěr

Tato práce reagovala především na celosvětový fenomén dobrovolnictví a že jeho popularita stále roste, ale i přesto je často opomíjeným nástrojem, který napomáhá radě neziskovým organizacím vykonávat jejich činnost v tak velké rozsahu, jako tomu je v současnosti. Bývá opomíjen jak veřejností, tak i ve vyšších státních kruzích, a to i přesto že neziskové organizace spolu s dobrovolníky pomáhají řešit sociální problémy, na jejichž řešení sám stát nemá kapacitu. Snahou měřit ekonomickou hodnotu se stává dobrovolnictví více viditelné a zajímavé. Měření ekonomické hodnoty dobrovolnické práce může napomoci uvědomit si, jak cenný dar dobrovolnictví je. Proto jsem se rozhodla tomuto tématu v bakalářské práci věnovat.

Cílem bakalářské práce bylo *popsat současné trendy a možnosti využití výsledků měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví a na základě výzkumného šetření s prvky kvalitativního výzkumu zjistit, jak vybraní pracovníci v sociálních službách vnímají ekonomickou hodnotu dobrovolnické práce a její využití*. Ve výzkumné části jsem se zaměřila na pracovníky v sociálních službách, kteří mají na starosti práci s dobrovolníky ve vybraných organizacích.

V první části práce je popsán rozměr dobrovolnictví a hodnota, kterou dobrovolnictví přináší. V další části práce popisuje legislativní uchopení dobrovolnictví v rámci České republiky. Dále teoretická část obsahuje popis metod měření a možnosti využití měření ekonomické hodnoty dobrovolnické práce v praxi. V závěru teoretické části je popsán projekt Dostála a Steinbauerové Česko s dobrovolnictvím počítá. Ve výzkumné části je popsána metodologie výzkumu a věnuje se interpretaci dat nasbíraných v průběhu výzkumu.

Pro provedení výzkumné části byli osloveni pracovníci sociálních služeb, kteří v rámci jednotlivých organizací pracují s dobrovolníky. Na základě e-mailové nebo telefonické komunikace bylo patrné, že respondenti mají z tohoto tématu obavy a rozhodovali se, jestli vůbec budou rozhovor schopni poskytnout. A to i přesto, že jim bylo vysvětleno, že otázky budou velmi jednoduše položené a snadno zodpověditelné.

V úvodu práce jsem popisovala, že předpokládám nízkou znalost konceptů měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví mezi pracovníky sociálních služeb. Tato neznalost se mi jak při oslovování respondentů, tak při samotných rozhovorech potvrdila. Výhodu vidím v tom, že všichni respondenti tvrdili, že systematicky zaznamenávají počet dobrovolníků a počet odpracovaných hodin. Toho by se dalo v budoucnu využít. Také si

uměli všichni respondenti vybavit velké množství využití měření ekonomické hodnoty dobrovolnické práce, což by je mohlo motivovat k vyčíslování ekonomické hodnoty dobrovolnické práce.

Jak zmiňují respondenti, tak autoři odborné literatury, velmi významným přínosem měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví, by mohla být možnost využití výsledků vyčíslení ekonomické hodnoty dobrovolnické práce jako významný argument pro politickou podporu nejen dobrovolnictví, ale i části neziskového sektoru a to jak na úrovni obcí, krajů, tak i na státní úrovni.

Z mého pohledu je v tomto tématu prostor pro jednotné ukotvení konceptu ekonomické hodnoty dobrovolnické práce, čemuž by mohly pomoci další studie na toto téma, které by více zahrnuly názory koordinátorů, kteří vykonávají práci s dobrovolníky, což by mohlo vést k tomu, že by se toto téma více dostalo mezi pracovníky v neziskových organizacích a sociálních službách. Další výzkumy by tedy mohly být zaměřeny přímo na konkrétní oblast v problematice ekonomické hodnoty dobrovolnické práce. Bylo by možné se zaměřit na vnímání náhradní mzdy pracovníky sociálních služeb, protože na tato problematika vyvolala odlišné reakce. Možný návrh na výzkum by bylo provedení analýzy doposud provedených výzkumů a publikovaných metodik, která by umožnila pracovníkům v neziskových organizacích se rychleji zorientovat v tomto tématu. V průběhu dubna můžeme očekávat výsledky výzkumu Vysoké školy Jihlava – Česko s dobrovolnictvím počítá.

Návaznými tématy pro další výzkumy v této oblasti přímá komunikace autorů odborné literatury, jak s vedením neziskových organizací, tak s jednotlivými pracovníky, kteří se věnují dobrovolníkům v neziskových organizacích. Protože pokud samy lidé v praxi neuvidí přínosy konceptu měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví, tak nebudou mít tendenci zavádět ho do chodu svých organizací a tím doposud provedené výzkumy na toto téma, nebudou mít možnost být využity. Z mého pohledu zaujmout lidi z praxe je ta jediná cesta, jak koncept měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví zavést do chodu neziskových organizací. Provedením výzkumné části mé bakalářské práce byla uskutečněna snaha otevřít téma ekonomické hodnoty dobrovolnické práce s pracovníky sociálních služeb a motivovat je k nastudování této problematiky, k čemuž může posloužit i tato bakalářská práce.

Použitá literatura

- 1) *Akreditace* [online], 2016. [cit. 2020-02-26]. Dostupné z:
<https://www.mvcr.cz/clanek/vyvoj-legislativni-upravy-dobrovolnictvi-v-zahranici-a-v-ceske-republice.aspx>
- 2) DOSTÁL, Jakub, 2014. *Ekonomická hodnota dobrovolnictví (při mimořádných událostech)*. Brno. Disertační práce.
- 3) DOSTÁL, Jakub a Marek VYSKOČIL, 2014. *Ekonomická hodnota dobrovolnictví ADRA ČR* [online]. In: . 20.1.2014 [cit. 2019-11-08]. Dostupné z:
https://www.researchgate.net/publication/322491095_Ekonomicka_hodnota_dobrovolnictvi_ADRA_CR_za_rok_2013_Vysledky_vyzkumne_studie
- 4) DOSTÁL, Jakub 2016 Výpočet ekonomické hodnoty dobrovolnictví v podmínkách ČR dobrý sluha, ale zlý pán? [on-line]. ©2020 [cit. 2020-26-02]. Dostupné z:
https://www.researchgate.net/publication/322491351_Vypocet_ekonomicke_hodnoty_dobrovolnictvi_v_podminkach_CR_-_dobry_sluha_ale_zly_pan
- 5) DOSTÁL, Jakub a Renata STEINBAUEROVÁ, 2019. *Česko s dobrovolnictvím počítá* [online]. [cit. 2020-03-02]. Dostupné z:
<https://www.hest.cz/cz/aktualne/prezentace-z-konference-dobrovolnictvi-na-hrane>
- 6) FRIČ, Pavol a Martin VÁVRA, 2012. *Tři tváře komunitního dobrovolnictví: neformální pomoc, organizovaná práce a virtuální aktivismus*. Praha: Agnes. ISBN 978-80-903696-9-6.
- 7) FRIČ, Pavol. POSPÍŠILOVÁ, Tereza. 2010. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví*, Praha: Hestia, ISBN 978-80-903696-8-9
- 8) FRIMMEROVÁ, Alžběta a Alžběta BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, 2018. *Metodika výpočtu a dokladovania ekonomickej hodnoty dobrovoľníckej práce ako spolufinancovania projektu (in-kind contribution)* [online]. [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnickecentra.sk/sk/dobrovolnictvo/vypocet-ekonomickej-hodnoty-dobrovolnictva>
- 9) GHK, 2010. *Volunteering in the european: Final report* [online]. London [cit. 2020-02-26]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/citizenship/pdf/doc1018_en.pdf
- 10) GOULBOURNE, Michelle a Don EMBULDENIYA, 2002. *Download citation Share Download full-text PDF Assigning Economic Value to Volunteer Activity: Eight Tools for Efficient Program Management*. Canadian Centre for Philanthropy.
- 11) HENDL, Jan, 1999. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: Karolinum.

- 12) HENDL, Jan, 2005. *Kvalitativní výzkum : základní metody a aplikace*. Praha: Portál.
- 13) HLADKÁ, Marie, 2008. *Význam dobrovolnictví jako specifického lidského zdroje*.
In Aktuální otázky sociální politiky - teorie a praxe. Pardubice: Univerzita
 Pardubice: Fakulta Ekonomicko-správní ISBN 978-80-7395-134-4.
- 14) INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION, 2011. *Manual on the measurement of volunteer work* [online]. Switzerland. ISBN 978-92-2-125071-.
 Dostupné také z:
http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@stat/documents/publication/wcms_162119.pdf*INTERNATIONAL FEDERATION OF RED CROSS AND RED CRESCENT SOCIETIE: The value of volunteers: Imagine how many needs would go unanswered without volunteers*. [online], 2011. Geneva [cit. 2020-02-26].
 Dostupné z:
<http://www.ifrc.org/Global/Publications/volunteers/IFRCValue%20of%20Volunteers%20Report-EN-LR.pdf>
- 15) IRONMONGER, Duncan, 2008. *The economic value of volunteering in Queensland* [online]. Queensland: The University of Melbourne [cit. 2020-02-26].
 Dostupné z:
https://www.researchgate.net/publication/239921177_The_Economic_Value_of_Volunteering_in_Queensland_Updated_Report
- 16) MIOVSKÝ, Michal. 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. ISBN: 80-247-1362-4
- 17) MUSICK, Marc A. a John WILSON, 2008. *Volunteers: A social profile*. Bloomington. Indiana University Press. ISBN 978-0-253-34929-3.
- 18) NOVÁK, Tomáš. 2008. *Hodnota dobrovolné práce*. Praha (disertační práce).
 Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta podnikohospodářská, Katedra podnikové ekonomiky.
- 19) OLECKÁ, Ivana., IVANOVÁ, Kateřina. 2010. *Metodologie vědecko- výzkumné činnosti*. Moravská vysoká škola Olomouc. ISBN 978-80-87240-33-5.
- 20) REICHEL, Jiří. 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3006-6.
- 21) SALAMON, Lester M., S. Wojciech SOKOLOWSKI a Meggan A. HADDOCK, *The State of Global Civil Society and Volunteering: Latest findings from the implementation of the UN Nonprofit Handbook*. 2013. Baltimore: Johns Hopkins Center for Civil Society Studies.

- 22) SEDLÁČEK, Aleš. 2015. [online] Metodika evidence a stanovení hodnoty dobrovolnické práce v České republice [cit. 2020-2-3]. Dostupné z: <http://crdm.cz/download/projekty/SAFE-OP-LZZ-Metodika-evidence-a-stanovenihodnoty-dobrovolnicke-prace-v-CR.pdf> 40
- 23) *Seznam akreditovaných projektů* [online], 2020. [cit. 2020-02-26]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/seznam-akreditovanych-projektu.aspx>
- 24) *Struktura Satelitního účtu neziskových institucí* [online], 2017. [cit. 2020-02-26]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.satelit>
- 25) *Struktura Satelitního účtu neziskových institucí* [online], Český statistický úřad [cit. 2020-02-26]. Dostupné z: http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.presB?jmeno_tabulka=SA9&rok=2017&mylang=CZ&ceny=bc&vystup=obrazovka&priznak=SA0001&typ=3&jak=1&dejarchiv=0
- 26) Šmídová, Nikola, Ekonomická hodnota dobrovolnictví v neziskové organizaci na regionální úrovni, 2019 In Klímová, V., Žítek, V. (eds.) XXII. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků. Brno: Masarykova univerzita, s. 1–5. ISBN 978-80-210-9268-6. DOI
- 27) TOŠNER, Jiří a kol., 2014. *Metodika dobrovolnictví v obci - jak na to?* [online]. AGNES, o.s. [cit. 2020-02-26]. ISBN 978-80-87548-00-4. Dostupné z: https://invenio.nusl.cz/record/181100/files/nusl-181100_1.pdf
- 28) TRUTNOVSKÁ, Romana, 2016. Fungování dobrovolnictví v ČR — současné trendy a dobrovolnické programy. In: *Fórum sociální práce*. 2016: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta. ISSN 2336-6664.
- 29) *Vývoj legislativní úpravy dobrovolnictví v zahraničí a v České republice* [online], 2008. [cit. 2020-02-26]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vyvoj-legislativni-upravy-dobrovolnictvi-v-zahranici-a-v-ceske-republice.aspx>
- 30) Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012 občanský zákoník (zákon občanský zákoník nový). In: Sběrka zákonů České republiky. Částka 33, s. 1026-1365. Dostupný také z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=89/2012&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_sm_louvy
- 31) Zákon č. 198 ze dne 24. dubna 2002 o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě). In: Sběrka zákonů České republiky. Částka 82, s. 4835-4838. Dostupný také z:

https://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=198/2002&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_sm_louvy

- 32) Zákon č. 108 ze dne 4. března 2006 o sociálních službách (zákon o sociálních službách). In: Sbírka zákonů České republiky. Částka 37, s. 1257-1289. Dostupný také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakon>

Seznam obrázků

Obrázek č.1: Vzorec pro metodu FYJE	24
Obrázek č.2: Oblasti dobrovolnického programu v aplikaci DOBROMETR	30
Obrázek č.3: Dobrovolnické činnosti DOBROMETR	31

Seznam grafů

Graf č.1: Mediánová a průměrná mzda	27
---	----

Seznam tabulek

Tabulka č.1: Počet formálních dobrovolníků za rok 2017.....	18
Tabulka č.2: Typy výzkumů ekonomické hodnoty dobrovolnické práce.....	22
Tabulka č.3 Rozdělení činností dobrovolníků do oblastí	27

Přílohy:

Osnova rozhovorů:

- Můžete mi prosím popsat Vaši organizaci a Vašeho poskytovatele sociálních služeb?
- Jak vnímá vaše organizace roli dobrovolníka? Jak byste definovali dobrovolníky v rámci vaší organizace?
- Využíváte v současné době v rámci poskytované služby dobrovolníky?
 - **ANO:**
 - Má vaše služba akreditovaný dobrovolnický program podle Ministerstva vnitra??
 - Proč jste se pro akreditaci rozhodli? Co (Jaké výhody/nevýhody) Vám akreditace přináší?
 - Přemýšleli jste někdy o akreditaci? Víte, co by to pro vás mohlo znamenat?
 - **NE:**
 - Z jakého důvodu v současné době nevyužíváte dobrovolníky?

- Čím jsou dobrovolníci přínosní pro vaší organizaci?
- Zabýváte se ve vaší organizaci hodnotou dobrovolnictví?
- Dokázala byste popsat jakou hodnotu má pro vaší organizaci dobrovolnictví?
- Myslíte si, že dobrovolnická práce může přinášet ekonomickou hodnotu?
- Máte představu jakým způsobem se dá vyčíslit ekonomická hodnota dobrovolnictví? (hodiny x náhrada mzdy=???-náklady na dobrovolníka)
- -Jakou hodnotu pro náhradní mzdu dobrovolníka by pro vaší organizaci bylo nejvyužitelnější?
- Dokážete si představit praktické využití těchto ukazatelů? Jak by vypadalo?
- Zkoušíte ve vaší organizaci vyčíslit náklady spojené s dobrovolnictvím?
- Víte jaké zdroje je možné využít při získávání informací o měření ekonomické hodnoty dobrovolnictví?
- Jaké úskalí vidíte při měření a využívání ekonomické hodnoty v rámci běžného fungování vaší organizace?
- Máte povědomí o tom jestli ostatní organizace používají?
- Zaznamenali jste ve vaší organizaci přípravu aplikace DOBROMETR?
 - Pokud ano mohl/a byste popsat v čem by Vám mohla být tato aplikace nápomocná při práci s dobrovolníky?
 - Máte představu, kdo by s aplikací DOBROMETR mohl ve vaší organizaci pracovat?